

Interreg Greece-Bulgaria

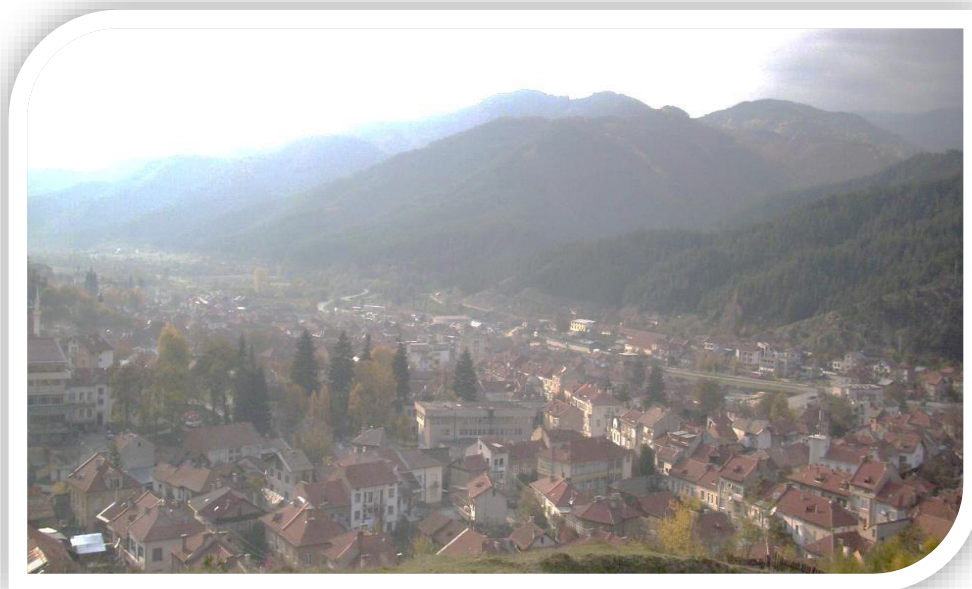

Action Plan for Social Entrepreneurship

European Regional Development Fund

Стратегия за развитие на социалната икономика и регионален план за деи СТВИЕ

Община Якоруда

Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014-2020.

Стратегията е изготвена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014-2020. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на Община Якоруда и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз, на страните-участници в Програмата, на

Управляващия орган или на Съвместния технически секретариат.

The contents of this study are sole responsibility of Municipality of Yakoruda and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries, the Managing Authority and the Joint Secretariat

Съдържание

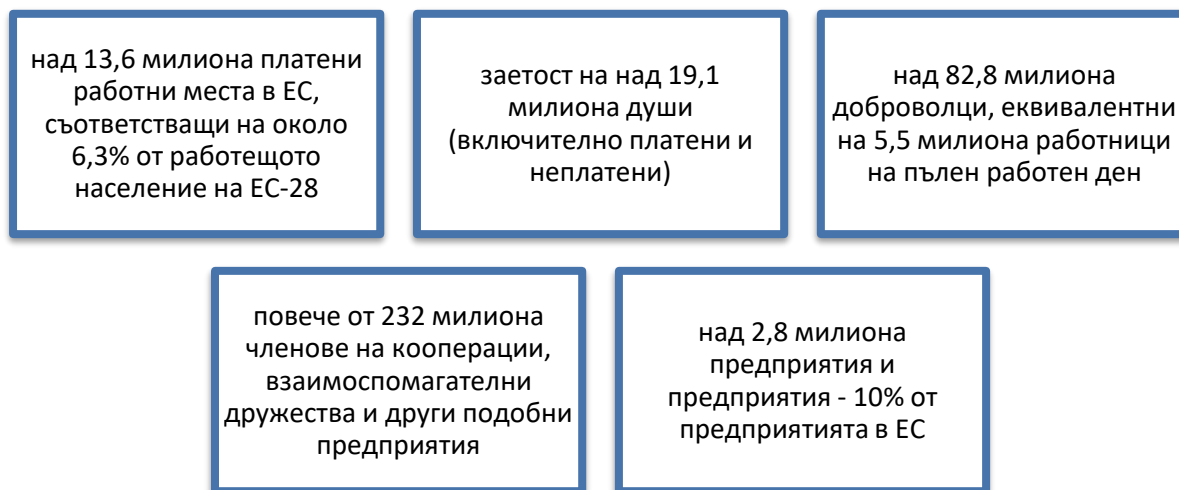
I. КОНТЕКСТ, ОБХВАТ И ФОКУС НА СТРАТЕГИЯТА	I-2
• РОЛЯТА НА СОЦИАЛНАТА ИКОНОМИКА	I-2
<i>Европейски съюз</i>	I-2
<i>България, област Благоевград и община Якоруда</i>	I-3
• КАКВО СТОИ ЗАД ПОНЯТИЕТО СОЦИАЛНА ИКОНОМИКА?	I-4
• ОБХВАТ И МЕТОДОЛОГИЯ	I-7
<i>Източници на информация и анализ на вторични данни</i>	I-7
<i>Провеждане на количествено изследване</i>	I-8
II. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА ЯКОРУДА	II-11
• ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ И ПАЗАР НА ТРУДА	II-11
• СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА	II-12
• КЛЮЧОВИ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ	II-13
III. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА ИКОНОМИКА	III-16
• МИСИЯ И ВИЗИЯ	III-16
• СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ	III-17
<i>Приоритетни направления и дейности</i>	III-18
<i>Ръководни принципи в дейността на община Якоруда</i>	III-24
IV. ПРИЛОЖЕНИЕ 1: РЕГИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРИОРИТЕТНИ НАПРАВЛЕНИЯ И ДЕЙНОСТИ	IV-25
V. ПРИЛОЖЕНИЕ 2: ИЗБРАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕТО НА НАГЛАСИТЕ КЪМ СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ОБЩИНА ЯКОДУРА, РЕАЛИЗИРАНО ПРЕЗ М. НОЕМВРИ, 2019 Г.	V-38
<i>Социални проблеми в общината</i>	V-38
<i>Желание за допринасяне за подобряването на социалната среда</i>	V-39
<i>Трудности при намиране на работа</i>	V-40
<i>Досег с доброволчество</i>	V-41
<i>Досег с бизнеса</i>	V-43
<i>Досег със социални предприятия</i>	V-45
<i>Нагласи за социално предприемачество</i>	V-46
<i>Нагласи към продуктите и услугите на социалните предприятия</i>	V-47
<i>Информираност за социалното предприемачество</i>	V-49
<i>Нагласи към обучение по социално предприемачество</i>	V-50
<i>Потребност от обучения</i>	V-51

I. Контекст, обхват и фокус на стратегията

● Ролята на социалната икономика

Европейски съюз

Европейската социална икономика е много важна както от социална, така и от икономическа гледна точка. Европейската социална икономика обхваща¹:

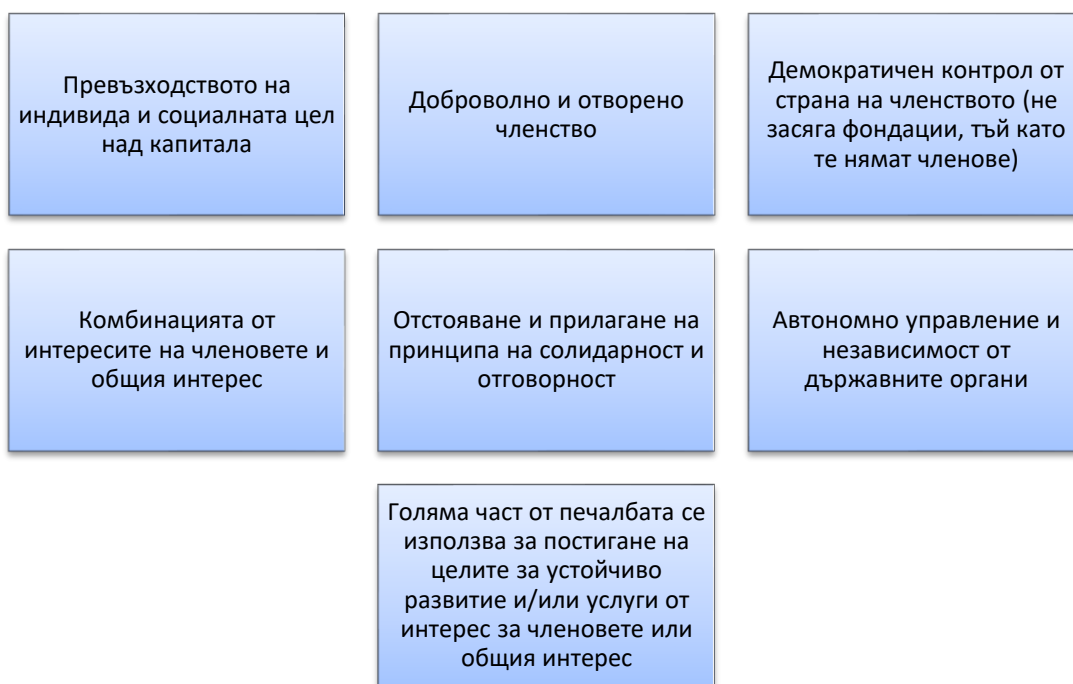
По данни на ЕК², през периода 2014-2015 г. броят на работните места в кооперативи, взаимоспомагателни дружества, асоциации и фондации в България възлиза на 82 050, като те обхващат 2,8% от платената заетост в страната (значително по-нисък дял от средния за ЕС). В периода 2010-2015 г. е наблюдаван спад от приблизително 32% в размера на социалната икономика в страната, дължащ се на свиването на НПО сектора.

Последното концептуално определение на социалната икономика, представено в същия доклад реферира към Хартата на принципите на социалната икономика на социалната икономика в Европа³, а именно:

¹ Recent evolutions of the social economy in the European Union (2016), European Economic and Social Committee, CIRIEC-International - Centre international de recherches et d'information sur l'économie publique, sociale et coopérative, CES/CSS/12/2016/23406

² Пак там

³ Déclaration finale commune des organisations européennes de l'Économie Sociale, CEP-CMAF, 20 June 2002

България, област Благоевград и община Якоруда

В България социалното предприемачество все още е на сравнително ранен етап на развитие. През последните години бяха предприети първите активни мерки за развитие на социалното предприемачество, но регламентирането му е факт от 02.05.2019 г., когато влиза в сила *Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика в България* (ЗПССИ). Основна цел на вече действащия нормативен акт е правната регламентация на реда и начина, по който могат да бъдат разкривани и осъществяват дейност социалните предприятия. Законът урежда обществените отношения, свързани със социалната и солидарна икономика, видовете субекти и мерките за тяхното насърчаване.

Според доклад⁴ на *Центъра за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи* приносът на социалните предприятия в БВП на страната възлиза на близо 0.8%.

По данни на НСИ през 2014 г. социалните предприятия в България са 4 800 (търговски дружества, кооперации и др.), като от тях 2 194 са организации с нестопанска цел, а 2 526 – нефинансови предприятия. Икономическите дейности, в които през същата година има най-много социални предприятия са *търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети* (964 социални предприятия) и *преработващата промишленост* (395 социални предприятия).

⁴ Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи към МТСП (2019) Доклад за цялостна предварителна оценка на въздействието на проект на Правилник за прилагане на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика

През 2017 г. броят на заетите в социалните предприятия надхвърля 36 000 души и обхваща малко над 1% от общия брой на заетите (отново по данни на НСИ).

Според най-актуалните към момента данни от информационната база на МТСП⁵ през 2014 г. област Благоевград е сред водещите в страната по брой на социалните предприятия, като на територията ѝ са регистрирани 177 такива предприятия. Най-голям брой социални предприятия към този момент са наблюдавани в община Благоевград – 45. По-съществена концентрация на социални предприятия се очертава в общините Петрич – 34, Сандански – 21, Разлог – 18 и Гоце Делчев – 16. През 2014 г. в тази база данни от община Якоруда са регистрирани 3 социални предприятия. Все пак, информацията от този регистър не е изчерпателна и не гарантира, че регистрираните предприятия са били и/или все още са активни.

Според данни на *Сдружението на Югозападните общини*, интересът към създаване на социални предприятия на територията на област Благоевград нараства през последните години. През 2015 г. проучване на сдружението идентифицира 5 функциониращи малки общински социални предприятия на територията на област Благоевград, със средна заетост между 3 и 5 човека. През 2019 г. техният брой се увеличава с 19 новосъздадени социални предприятия. Това значително развиване на социалната икономика е в резултат и на провежданата през последните години целенасочената политика в ЕС и България.

Какво стои зад понятието *социална икономика*?

Принципите на социалната и солидарна икономика предполагат преимущество на социалните пред икономическите цели, сдружаване в обществена и/или колективна полза, публичност и прозрачност, независимост от органите на държавната власт, участие на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения.

В *Националната концепция за социална икономика* на МТСП социалната икономика е дефинирана по следния начин:

- Социалната икономика е събирателно понятие, с което се акцентира върху прекия социален ефект от дейността на предприятия и/или организации, които са учредени със социална цел и целенасочено организират своята дейност, за да постигат такъв резултат.
- Социалната икономика е едновременно част от реалната икономика и част от гражданското общество, в която физически и/или юридически лица, сдружения на доброволци или други организирани субекти осъществяват стопанска

⁵ Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България, <http://bit.ly/368jJEV>

дейност в обществена полза и реинвестират печалба за постигане на социални цели.

- Реализирани и действащи инициативи на физически лица и/или доброволци, насочени към социално уязвимите групи

Съгласно ЗПССИ:

Социалната и солидарна икономика е форма на *предприемачество*, насочено към една или няколко социални дейности и/или социални цели, осъществявани от предприятия, включително чрез производство на различни стоки или предоставяне на услуги, в сътрудничество с държавните или местните органи или самостоятелно.

Социално предприятие е предприятие, което независимо от правно-организационната си форма има за предмет на дейност производство на стоки или предоставяне на услуги, като съчетава икономически резултати със социални цели, постига измерима, положителна социална добавена стойност, управлява се прозрачно с участието на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения, осъществява своята икономическа дейност, като част от средносписъчния брой на персонала са лица от уязвимите групи и/или като печалбата преимуществено се разходва за осъществяване на социална дейност и/или социална цел съгласно учредителния договор или устав.

Социално предприемачество е форма на предприемачество, която съвместява стопанска дейност с преследването на социални цели, в резултат на което се произвежда социална добавена стойност.

Уязвимите групи, които биват включени в социалните предприятия са: *продължително безработни лица, лица до 29-годишна възраст, които нямат преходен професионален опит, безработни лица над 55 години, лица, настанени извън семейството, хора с трайни увреждания, родителите на деца с трайни увреждания, лица, изтърпели наказание лишаване от свобода за срок, не по-кратък от 5 години, лица със зависимост към алкохол или наркотични вещества, бездомни лица, чужденци, получили закрила в Република България, лица, пострадали от домашно насилие, лица, получили статут на специална закрила по реда на Закона за борба с трафика на хора.*

В закона се определят два вида социални предприятия:

- 1) **Клас А.** Социални предприятия с не по-малко от трима служители с увреждания или от уязвимите групи или инвестиция не по-малко от 7500 лв. от печалбата на конвенционалното предприятие в социални публични цели.

- 2) **Клас А+.** Включва социални предприятия с минимално изискване от 30 наети служители от уязвимите групи или инвестиция от не по-малко от 75 000 лева от печалбата на конвенционалното предприятие за осъществяване на социална дейност.

За целите на настоящата методология социалната икономика е дефинирана като:

- Всички предприятия с код на икономическата дейност *87 Медико-социални грижи с настаняване* и код *88 Социална работа без настаняване*
- Регистрираните *Социални предприятия* в базата данни на МТСП
- Всички НПО, ангажирани със социални дейности
- Всички предприятия, които извършват социални дейности като допълнителна към основната си дейност
- Реализираните и действащите проекти, насочени към социално-уязвими групи на местната власт и регионалните структури на АЗ, АСП, АХУ и др.

За целите на настоящия анализ потенциалът за развитие на социалната икономика обхваща следните:

Обхват и методология

Източници на информация и анализ на вторични данни

За целите на настоящата оценка са използвани следните два вида източници на информация:

1. Актуални административни данни от НСИ, АЗ, МТСП, АХУ, АСП и др., отнасящи се до област Благоевград и община Якоруда в Република България
 - показатели за съществуващото състояние на социалната икономика: брой ЮЛНЦ - неправителствен сектор, брой предприятия (бизнес), сфера на дейност, заети лица и др.;
 - показатели за оценка на директните и индиректните ползи от развитието на социалната икономика на местно ниво – *осигуряване на заетост, вид и брой доброволчески инициативи, принос към решаване на социалните проблеми и др.*
 - др.
2. Данни от проведени количествени и качествени изследвания за целите на оценката на приноса и ролята на социалната икономика в община Якоруда
 - показатели за оценка на нуждите на заинтересованите страни: *нагласа на бизнеса към развитие на дейности от областта на социалната икономика, нужди на потребителите на услуги, доброволни и обществени организации, които искат да разработят нови социални предприятия или да разширят дейността си към социално предприемачество и др.*
 - показатели за факторите, които са от значение за развитието на социалната икономика – *нагласа на целевите групи и заинтересовани страни, икономическа среда, нормативна рамка, наличие на подготвени кадри и др.*

Провеждане на количествено изследване

Целеви групи, имащи отношение към развиването на социалната икономика

Социални предприятия

- Предприятия с код на основната си икономическа дейност 87 *Медико-социални грижи с настаняване* и код 88 *Социална работа без настаняване*
- Регистрирани социални предприятия в базата данни на МТСП
- НПО, ангажирани със социални дейности

Заинтересовани страни

- Местните власти - специализирана общинска администрация
- Регионалните структури на АЗ (регионален директорат и бюра по труда), АСП, АХУ
- Стопанска камара – местни подразделения
- БТПП – местни подразделения
- Български център за нестопанско право
- Преподаватели, изследващи и преподаващи в областта на социалното предприемачество

Потенциални социални предприятия

- НПО, ангажирани със социални дейности
- Предприятия, имащи отношение към социалната икономика
- Сдружения на доброволци

Потенциални социални предприемачи

- Завършили средно и висше образование от община Якоруда, които работят, които са безработни или които са икономически неактивни
- Студенти в страната и чужбина от община Якоруда
- Учащи в последни курсове на обучение в професионалните техникуми
- Пълнолетни и почти пълнолетни възпитаници на домове за деца, лишени от родителска грижа
- Майки/близки на деца/хора с увреждания
- Лица с увреждания

Методи за събиране на първична информация

Необходимата първична информация е събрана посредством анкетно проучване сред целевите групи. Ключов момент от реализирането на проучването са комуникационните канали, чрез които беше реализиран достъп до релевантните респонденти: на първо място, включването на всички представители на целевите групи в проучването с активната подкрепа на общинската администрация; на второ място, публикуване на интернет линк към онлайн анкетна карта.

Извадка и профил на участниците в проучването

Обемът на извадката от онлайн проучването е 51 броя коректно попълнени анкетни карти със следната структура⁶:

Потенциални социални предприятия	Потенциални социални предприемачи
—Бизнес компании – 6.1%	—Лица с опит в социално-насочени предприятия/ организации и социални каузи – 42.4%
—Лица, които в голяма степен желаят да стартират собствен бизнес – 24.2%	—Близки на деца/хора с увреждания – 5.9%
	—Живеещи в общината – 88.2%
	—Студенти – 11.8%

88.2% от анкетираните лица живеят в община Якоруда, 5.9% живеят в област Благоевград, но са от общината, а други 5.9% са активно ангажирани в проблемите, свързани с регионалното развитие на област Благоевград. По отношение на степента на завършено образование, структурата на извадката е следната:

Образователна степен	%
Средно общо	17.6
Средно специално	17.6
Полувисше	5.9
Висше - бакалавър	35.3
Висше - магистър	23.5
Общо	100.0

88.2% от анкетираните лица са жени, а 11.8% - мъже. Над половината от респондентите (53.1%) са на възраст 36-45 години, като най-младият участник в проучването е на 25 години, а най-старият – на 61.

⁶ Сумата на дяловете надхвърля 100%, тъй като респондентите могат да принадлежат на повече от една от изброените целеви групи и са посочили повече от един отговор.

93.9% от респондентите са семейни или живеят с партньор. 9.4% от всички анкетираните лица нямат деца, 18.8% имат едно, 68.8% имат две, а 3.1% имат три или повече деца. Сред всички анкетираните, 5.9% са заявили, че в семейството им има дете или лице с увреждане. Структурата на текущите месечни доходи на домакинството, към които принадлежат анкетираните лица е представена на фигурата по-долу.

Фигура 1. Структура на месечните доходи на изследваните домакинства

Приблизително, какъв беше доходът на Вашето семейство/домакинство през миналия месец?	Между 200 и 399 лева	2.9%
	Между 400 и 599 лева	41.2%
	Между 600 и 799 лева	20.6%
	Между 800 и 999 лева	14.7%
	Между 1000 и 1500 лева	14.7%
	Над 1500 лева	5.9%

Източник: Проучване на нагласите към социално предприемачество в община Якодура, 2019 г.

II. Тенденции в развитието на община Якоруда

Община Якоруда е разположена в североизточната част на област Благоевград върху площ от 339,3 кв. км. Територията на общината е около 1.9% от тази на област Благоевград. Граничи с общините Самоков и Костенец от Софийска област, Белово и Велинград от област Пазарджик и община Белица. Общината е съставена от осем населени места – общинският център гр. Якоруда и седем села, които са разположени в югоизточната част на общината.

Община Якоруда се състои от 8 населени места, в това число общинския център гр. Якоруда, с. Аврамово, с. Бел камен, с. Бунцево, с. Конарско, с. Смолево, с. Черна Места и с. Юруково.

Човешки ресурси и пазар на труда

По данни от последното преброяване на населението през 2011 г.:

- Най-голям дял на самоопределилите се лица е този с принадлежност към турската етническа група – 38.4%. Втората по-големина етническа група на територията на община Якоруда е българската – 31.3%. Делът на самоопределилите се към ромска етническа група възлиза на 4.0%, а делът на принадлежащите към друга етническа група е 1.8%.

- Делът на лицата със завършено висше образование е 8.5%, този на завършилите средно образование – 34.9%, а на тези с основно и по-ниско образование – 56.4%.
- На територията на общината има 32 деца и 529 възрастни лица с увреждания.

По данни на НСИ към 31.12.2018 г. жители на община Якоруда са 9 889 души, от които 5 239 са в гр. Якоруда, а останалите са разпределени в 7-те села в общината. През периода 2013 – 2018 г. демографските процеси следват негативните тенденции, наблюдавани в област Благоевград, като намалението на населението в общината се характеризира със спад от 5.5% (при 5.3% за областта).

Сред тези негативни тенденции е и застаряването на населението: делът на населението в трудоспособна възраст в общината към края на 2018 г. възлиза на 62.5%, делът на лицата в над трудоспособна възраст е 21.8%, а този на лицата в под трудоспособна възраст – 15.6%. Този проблем е особено осезаем в селата, където по-голямата част от жителите са на възраст над 65 години, а броят на самотните стари хора е преобладаващ.

Въпреки че през последните няколко години в област Благоевград се наблюдават положителни тенденции на пазара на труда, по данни на Регионалната служба по заетост, община Якоруда като цяло се характеризира с относително високо ниво на безработица – 33.3% към края на 2018 г. (малко по-малка от тази през предходната година - 33.8%).

Относителният дял на безработните младежи до 29 години започнали работа през месец септември 2019 г. в област Благоевград е 18,1% (при най-нисък за страната в област Смолян с 10,8% и най-висок за Видин – 24,4%). Делът на безработните лица над 55 години започнали работа през същия месец в областта е 19.6 (при най-нисък за гр. София – 14% и най-висок в област Смолян – 30,5%). Хората с увреждания започнали работа през месец септември в област Благоевград представляват относително 5,2%, като в Хасковска област делът им е най-нисък за страната – 2,7%, а в Перник – 10,3%, той е най-висок.⁷

Състояние на местната икономика

По данни на НСИ, през 2014 г. на територията на общината има 240 активни предприятия, в които са заети 768 лица.

Водещи сектори в местната икономика са:

⁷ Агенция по заетостта (септември 2019) Информация за безработицата, активната политика по заетостта и реализацията на ОП „Развитие на човешките ресурси” през септември 2019 г.

- **Търговията:** близо половината от активните предприятия (43.3%) са регистрирани в икономическа дейност *търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети*, като в тях работят 29.7% от заетите лица;
- **Преработващата промишленост:** делът на предприятията от този сектор възлиза на 17.9%, като в тях са ангажирани над една трета от заетите лица (34.1%). Преработващата промишленост в община Якоруда е представена предимно от малки производствени структури, специализирани в: дърводобивна, дървопреработвателна промишленост и производството на мебели; производството на облекло; и хранително-вкусова промишленост.

На следващо място по значение за общината са секторите: *хотелиерство и ресторантьорство* – 15.4% от предприятията и 10.3% от заетите; и *хуманно здравеопазване и социална работа* – 9.2% от предприятията и 5.5% от заетите.

Ключови социално-икономически проблеми

Съгласно проведеното целево проучване за целите на настоящата стратегия, основните проблеми, които са посочени от преобладаващата част от местната общност са:

На следващо място, но в голяма степен пряко свързани изброените по-горе са посочени преодоляването на проблема на децата с проблемно и агресивно поведение и социалното включване на уязвимите групи.

Резултатите от проучването напълно съответстват на наблюдаваните социално-икономически процеси в областта през последните години:

- Бедността и социалното неравенство са определени от неблагоприятното развитие на пазара на труда и високата безработица, ниските доходи от труд и относително слабото развитие на бизнеса в общината. Осигуряването на възможност за

достойно стареене при ограничените възможности за труд и ниските доходи остава водещ проблем и в страната, и в региона.

- Проблемът с неработещите и неучещите млади хора е сред най-големите социално-икономически проблеми в страната.⁸ Този проблем е пряко свързан с редуцирането на проблемното и агресивно поведение на децата в образователната система.
- Социалното включване на лицата с увреждания и техните семейства, в т.ч. реализацията им на пазара на труда. Това е ключов проблем за българското общество – все още няма добре развита достъпна среда, програмите и мерки на пазара на труда са с ограничен обхват, липсва индивидуализиран подход към всяко едно от лицата с увреждания и/или лицата, които полагат грижи за тях, липсват възможности за гъвкава заетост на пазара на труда и т.н.⁹
- Демографската криза в областта предполага значителна част от проблемите на местно ниво – необходими са мерки и стимули за насърчаване на раждаемостта, задържане и привличане на млади хора в региона.

Основно затруднение, пред което се сблъскват респондентите при реализирането им на пазара на труда е липсата на работни места, съответстващи на квалификацията на предлагащите труд – 61.8% от анкетираните лица са посочили този проблем. На второ място се нарежда проблема с ниското заплащане – почти половината от анкетираните лица са посочили този проблем (44.1%). Всеки десети е посочил проблема с липсата на обучение на работното място.

⁸ По данни на Евростат, общият процент на младежите на възраст 15-24 г. които нито работят, нито учат, нито се обучават в България е по-висок от средния коефициент за ЕС-28. Страната е сред държавите с най-силно изразен проблем с прехода на лицата от формално/неформално обучение към пазара на труда: средно за периода 2007–2015 г. тези младежи в България са повече с 5.5 пр.п. от младежите в същата възрастова група в ЕС 28. До 2012 г. България устойчиво заема първо място и второ през 2013-2015 г. (след Италия) по този показател. Процентът на мъжете, които нито работят, нито участват в обучение, нито учат и са на възраст 15-24 г. в страната е по-висок средно със 5.3 пр.п. от нивото им в ЕС 28. При жените проблемът е по-осезаем – този процент е по-висок средно с 5.7 пр.п. спрямо средното за ЕС 28 ниво. Във всички региони на страната показателят е по-висок от средното за ЕС ниво, с изключение на Югозападния район. (Симеонова-Ганева, Р. и Ганев, К. (ред.) (2016) Оценка на мерките по Инициативата за младежка заетост в рамките на приоритетна ос 1 на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014–2020, Министерство на труда и социалната политика, ОП РЧР, Сигма Хет, Глобал Метрикс.)

⁹ По данни на МТСП, делът на обхванатите безработни лица с увреждания от активните политики на пазара на труда в общия брой регистрирани безработни лица от тази уязвима група варира между 15% и 45% в различните години. Делът на успешно интервенираните безработни лица с увреждания в заетостта е относително малък. (Симеонова-Ганева, Р., Василев, А., Ганев, К., Димитров, Л., Василева, И., Димитрова, Ц., Нигохосян, Д., Ангелова, Р., Панчева, К., Калибацева, Г., Узунова, Е., Христова, Г., Дурева, Т. и А. Павлова (2015) Последваща оценка на приноса на активната политика на пазара на труда за изменение на избрани показатели, характеризиращи икономическото и социално развитие на страната за периода 2000–2011 г., Министерство на труда и социалната политика, ЕКОРИС Саут Ййст Юроп ООД, Сигма Хет ООД)

Кои са трудностите, които лично Вие срещате на пазара на труда при търсенето на работа? /Моля, посочете повече от един отговор/	Ограничени възможности за работа от вкъщи	2.9%
	Лоши условия на работното място	2.9%
	Липса на сигурност на работното място	5.9%
	Ограничена възможност за гъвкаво работно време	5.9%
	Липса на обучение на работното място	11.8%
	Ниско заплащане	44.1%
Липса на свободни позиции, съответстващи на квалификацията ми		61.8%

На база гореизложеното могат да бъдат идентифицирани следните основни рискови групи по отношение на социалното включване и реализацията на пазара на труда:

- Безработни лица и неактивни лица,
 - в т.ч. неработещи и неучещи младежи;
- Нискообразовани лица;
- Многодетни и непълни семейства;
- Семейства с лица/деца със здравословни проблеми и/или увреждания;
- Лица под линията на бедност,
 - в т.ч. лица на възраст 65 и повече години.

Развиването на социална икономика в общината предполага активното включване на представители на тези рискови групи във формулирането на нови бизнес идеи, обучението на потенциални социални предприемачи и насърчаване развиването на конкурентоспособността на съществуващи и новосъздадени социални предприятия.

III. Стратегия за развитие на социалната икономика

Мисия и визия

Мисията на община Якоруда е наред с останалите ключови дейности на местната власт, да осигурява благоприятни условия за развиване на модерна социална икономика на местно ниво.

Разработването и приемането на стратегия за развитие на социалната икономика само по себе си представлява допълнение и надграждане на действащите към момента стратегически документи, в т.ч. стратегията за развитие на социалните услуги, с която общината е поставила фокус върху политиката си за създаване на възможности за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск.

Визия: Развитие на социално приобщаващи бизнес структури, граждански организации и публични институции, които да допринесат за социално-икономическата интеграция на уязвимите групи и за устойчивото решаване на важни за община Якоруда социално-икономически проблеми.

Стимулирането на развитието на социалната икономика от страна на община Якоруда ще бъде реализирано посредством:

- ✓ Повишаване степента на информираност за възможностите за и ползите от развиване на социална икономика;
- ✓ Осигуряване на висококачествено обучение в областта на социалното предприемачество;
- ✓ Изграждане и развиване на екип от висококвалифицирани и мотивирани специалисти в общинската администрация и местния неправителствен сектор, който да развива проектна дейност в областта на социалното предприемачество;
- ✓ Развиване на активно партньорство с всички заинтересовани страни от общината;
- ✓ Активна подкрепа в създаването на продукти, които съхраняват и утвърждават местния фолклор и идентичност, посредством развиване на идеи в областта на социалното предприемачество.

Приоритетни направления и дейности

Приоритет 1. Повишаване степента на информираност за възможностите за и ползите от развиване на социална икономика

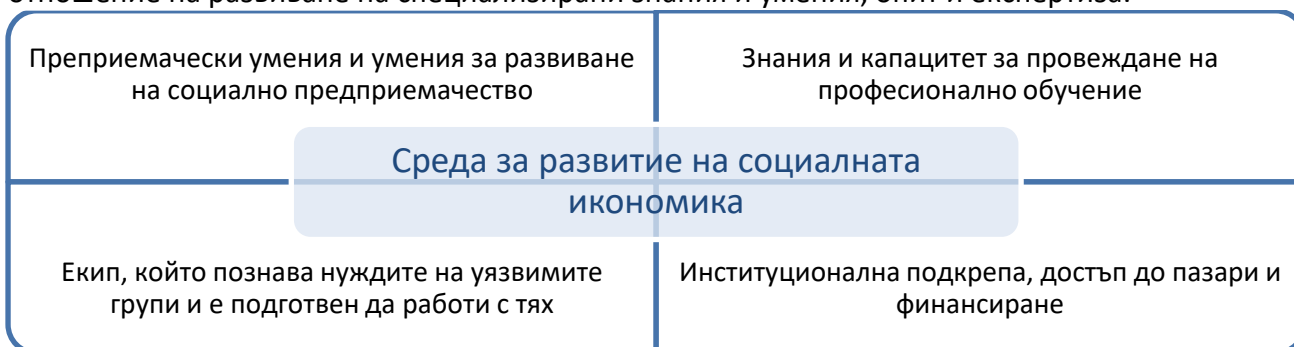
Положителните нагласи към социалното предприемачество и високата степен на информираност по отношение на ролята на социалната икономика са ключови предпоставки за развитието на социалната икономика в общината. Към момента малка част от местната общност е запозната добре с идеите за социално предприятие и социално предприемачество (30.3% според проведеното целево проучване). Оттук и потребността от повишаване степента на информираност за възможностите за и ползите от развиване на социална икономика. Тази потребност предполага осъществяването на следните дейности:

- 1) Популяризиране на модела на социалното предприемачество сред целевите групи, имащи отношение към развиването на социалната икономика.
 - ✓ Провеждане на информационни кампании;
 - ✓ Реализиране на дискуссионни форуми със заинтересованите страни за генериране на идеи;
 - ✓ Идентифициране и популяризиране на добри практики от общината и други райони на страната;
 - ✓ Идентифициране и популяризиране на добри практики от съседни страни и страни-членки на ЕС.

- 2) Осигуряване на механизъм за оценка на въздействието на реализираните инициативи.
 - ✓ Текущо осъществяване на мониторинг на напредъка по изпълнението на дейностите от настоящата Стратегия;
 - ✓ Поддържане на информационна база с реализираните местни инициативи от граждански и бизнес структури, имащи отношение към социалната икономика;
 - ✓ Регулярно осъществяване на оценка на въздействието;
 - ✓ Популяризиране на резултатите от оценка на въздействието;
 - ✓ Предприемане на навременни мерки в случай на установяване на неефективни и/или недостатъчно ефективни практики при реализирането на социални дейности.

Приоритет 2. Подобряване на средата за развитие

Развиването на социалната икономика изисква подобряване на средата, особено по отношение на развиване на специализирани знания и умения, опит и експертиза.

Подобряването на средата за развитие на социална икономика включва следните дейности, насочени към осигуряване на капацитет за развитие:

- 1) Осигуряване на висококачествено обучение в областта на социалното предприемачество, в т.ч.:
 - ✓ Идентифициране на нуждите от обучение на местно ниво сред целевите групи от потенциални предприемачи;
 - ✓ Разработване на обучителни курсове и обучителни материали;
 - ✓ Организиране на обучения сред целевите групи;
 - ✓ Разработване и поддържане на интернет портал с обучителни ресурси и позволяващ онлайн обучения на целевите групи;
 - ✓ Развитие на и/или включване в програма, която да предоставя възможност за обмен на опит и споделяне на ресурси между действащи и стартиращи социални предприятия на територията на общината, областта и страната.

- 2) Осигуряване на висококачествено професионално обучение на потенциалните и действащите социални предприемачи и екипите, работещи в социалните предприятия:
 - ✓ Подпомагане създаването и развитие на центрове за професионално обучение;
 - ✓ Привличане на добре подготвени и доказани експерти в определени професионални направления, които да предоставят обучения;
 - ✓ Провеждане на информационни кампании сред родители и млади хора за популяризиране на професионалното обучение.

- 3) Обучение, привличане и задържане на специалисти, които познават в дълбочина нуждите на всяка една от уязвимите групи и притежават адекватна подготовка за работа с тях:
- ✓ Идентифициране на нуждите от привличане на специалисти, които да работят с всяка една от уязвимите групи в местната власт и/или НПО сектора;
 - ✓ Осигуряване на специализирани обучения на съответните специалисти и възможност за повишаване на квалификацията им (обучения на местно, регионално и национално ниво);
 - ✓ Реализиране на регулярни проучвания на проблемите на всяка една от уязвимите групи чрез качествени и количествени изследвания с цел навременно установяване на техните нужди, анализ на проблемите им и идентифициране на ефективни интервенции за насърчаване на успешната им реализация на пазара на труда и социалното им включване, в т.ч. и посредством социално предприемачество.

В допълнение към дейностите за подобряване на капацитета за развитие са необходими и дейности по отношение на подобряването на ефективността на институционалната подкрепа в тази област:

- 4) Формулиране и изпълнение на допълнителни мерки на местно ниво, които да допълват операциите и програмите на АЗ и МТСП, насочени към преодоляване на структурните проблеми на пазара на труда по отношение на уязвимите групи.
- ✓ Мерките за заетост на АЗ следва да бъдат подкрепени и от дейности на местно ниво, осигуряващи подкрепа на социалните предприятия, които ефективно допринасят за социалното включване на най-уязвимите групи безработни, обезкуражени и икономически неактивни лица.
- 5) Определяне на отговорник на местно ниво за развитието на социалното предприемачество на територията на община Якоруда.
- ✓ Ефективното изпълнение на дейностите в рамките на стратегията за развитие на социалната икономика предполага определяне на отговорно лице от страна на местната власт, което ще има задължение да проследява изпълнението ѝ и да предоставя навременна обратна връзка за възникнали проблеми.
- 6) Подкрепа за разширяване на достъпа до пазара на местните социални предприятия.

- ✓ Предоставяне на специализирани обучения по отношение на разработването на маркетингови стратегии, развиване на електронна търговия и промоция на продуктите и услугите, предлагани от местните социални предприятия.
 - ✓ Осигуряване на консултантска подкрепа на местните социални предприятия за ефективно разработване и прилагане на маркетингови стратегии, използването на възможностите на електронната търговия, създаването на интернет портал, промотиращ продуктите и услугите на тези предприятия и т.н.
 - ✓ Организиране на ежегоден панаир на територията на общината, представящ продуктите и услугите на местните социални предприятия и/или подкрепа участието на тези предприятия в такива мероприятия на територията на областта и страната.
- 7) Създаване на фонд на общинско ниво за подкрепа на инициативи на граждански организации.
- ✓ Един такъв фонд следва да подкрепя местните структури, ангажирани със социално предприемачество при ефективното им реализиране на обществено значими идеи в общината.
Тази подкрепа е особено необходима в по-изостаналите социално-икономически план райони, в които тези структури изпитват значителни затруднения в реализирането на дейностите си.
 - ✓ При наличието на достатъчно финансови средства, този фонд би могъл да осигурява и подкрепа за стартиране на социални предприятия от местни НПО.
 - ✓ В допълнение към подкрепата на реализирането на социално значими инициативи и развиване на социално предприемачество, този фонд следва да финансира и обучения на местните организации с цел повишаване на капацитета им.

Приоритет 3. Развиване на активно партньорство с всички заинтересовани страни

Ефективното прилагане на настоящата стратегия предполага развиване и стимулиране на активно партньорство между всички заинтересовани страни:

- 1) Създаване и поддържане на информационна база с контакти на заинтересованите физически и юридически лица от потенциалните партньори (в

рамките на допустимите от закона параметри и в съответствие с правомощията на общинската администрация да поддържа такава информационна база).

Потенциалните партньори могат да бъдат групирани както следва:

- ✓ действащи социални предприятия на територията на общината и областта
 - ✓ областна управа
 - ✓ съседни общини
 - ✓ местни неправителствени организации
 - ✓ национални и международни неправителствени организации, имащи интерес от развиване на социални дейности в региона
 - ✓ местен бизнес
 - ✓ местните организации, предоставящи социални услуги
 - ✓ ученици и техните родители
 - ✓ млади семейства
 - ✓ семейства на лица и/или деца с увреждания
 - ✓ мигрирали лица в други региони на страната и чужбина, които имат мотивация да поддържат връзка с близки и приятели от населените места в общината
 - ✓ възрастни лица, живеещи на територията на общината
 - ✓ академичните институции на територията на областта и страната
 - ✓ др.
- 2) Стартиране и провеждане на ежегодни информационни събития, на които да бъдат представяни възможностите за и ползите от развиване на социално предприемачество и социална икономика, в т.ч. панаири, представящи продукти и услуги, предоставяни от социални предприятия на територията на общината и областта.
- 3) Разработване и поддържане на информационен уеб портал, на който да бъдат представяни продукти и услуги, предоставяни от социални предприятия на територията на общината и областта, в т.ч. и интегриране на възможности за електронна търговия на тези продукти и услуги.
- 4) Формиране на работни проектни екипи с участници от заинтересованите страни, които текущо да идентифицират възможности за финансиране на идеи за развитие на местната социална икономика и подготвят документи за кандидатстване по различни национални и международни програми и проекти. Включително, изграждане и развиване на екип от висококвалифицирани и мотивирани специалисти в общинската администрация и местния неправителствен сектор, който да развива проектна дейност в областта на социалното предприемачество.

Приоритет 4. Активна подкрепа в създаването на продукти, които съхраняват и утвърждават местния фолклор и идентичност, посредством развиване на социално предприемачество

Активната подкрепа в създаването на продукти и услуги, които съхраняват и утвърждават местния фолклор и идентичност ще допринесе както за повишаването на туристическия потенциал на община Якоруда, така и за развиването на местната общност. Такива продукти и услуги директно обвързват социалното предприемачество с културното и спортното предприемачество от една страна, и разработването на туристически продукти и услуги, от друга. Тази активна подкрепа ще бъде предоставена посредством реализиране на следните дейности:

- 1) Анализ на възможността за реализиране и потребността от създаването на нови продукти и услуги, които да обвържат социалното предприемачество с културното и спортното предприемачество;
- 2) Идентифициране на конкретни теми, области и продукти в партньорство с представители на всички заинтересовани страни, творческата индустрия и спортните организации в областта и страната и т.н.
- 3) Стартиране на научно-изследователска дейност съвместно с академични институции, в рамките на която да бъдат направени проучвания и изготвени анализи, представящи успехите и постиженията на представителите на местната общност в България и чужбина от близкото и далечното минало.
- 4) Консултантска, финансова и институционална подкрепа за създаването на такива продукти и услуги от социални предприятия, например:
 - ✓ Разработване на културни продукти, които съхраняват и утвърждават българската музика – създаване и подкрепа на музикални и танцови състави, програми, конкурси, фестивали и т.н.;
 - ✓ Създаване на продукти, популяризиращи местните традиции, обичаи, поверия, кухня, писатели, художници и т.н.;
 - ✓ Създаване на спортни клубове, учредяване на регулярни състезания, олимпиади и т.н., насочени към определени уязвими групи – например, лица и деца с увреждания, възрастни хора, ученици и т.н.
- 5) Популяризиране на тези продукти и услуги в национален и международен мащаб.
 - ✓ Актуализиране и разширяване обхвата на съдържанието на интернет страницата на община Якоруда;
 - ✓ Използване на възможностите на социалните медии/мрежи (Facebook, Youtube, Linked-in, Twitter, Google+, Pinterest, Vmail и др.), в т.ч. създаване

на профили и определяне на отговорници, които да ги поддържат, да публикуват новини и да осъществяват комуникация с обществеността.

Ръководни принципи в дейността на община Якоруда

Равен достъп	Законо-съобразност и върховенство на закона	Автономност	Устойчивост и дългосрочна ориентация
Отговорност	Компетентност и капацитет	Стабилно финансово управление	Отчетност
Откритост и прозрачност	Ефективност и ефикасност	Сътрудничество	Отзивчивост
Ориентираност към личността	Гъвкавост	Единство в многообразието	Човешки права и социално единство
	Новаторство и отвореност за промени	Етично поведение	

IV. Приложение 1: Регионален план за действие по приоритетни направления и дейности

Приоритети / под-приоритети	Дейности	Необходими ресурси	Финансиране/ партньорства
Приоритет 1. Повишаване степента на информираност за възможностите за и ползите от развиване на социална икономика			
1) Популяризиране на модела на социалното предприемачество сред целевите групи, имащи отношение към развиването на социалната икономика.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Провеждане на информационни кампании; ✓ Реализиране на дискуссионни форуми със заинтересованите страни за генериране на идеи; ✓ Идентифициране и популяризиране на добри практики от общината и други райони на страната; ✓ Идентифициране и популяризиране на добри практики от съседни страни и страни-членки на ЕС. 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	Партньорство с всички заинтересовани страни
2) Осигуряване на механизъм за оценка на въздействието на реализираните инициативи.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Текущо осъществяване на мониторинг на напредъка по изпълнението на дейностите от настоящата Стратегия; 	Човешки ресурси	Привличане на външно финансиране

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Поддържане на информационна база с реализираните местни инициативи от граждански и бизнес структури, имащи отношение към социалната икономика; ✓ Регулярно осъществяване на оценка на въздействието; ✓ Популяризиране на резултатите от оценка на въздействието; ✓ Предприемане на навременни мерки в случай на установяване на неефективни и/или недостатъчно ефективни практики при реализирането на социални дейности. 	<p>Административен капацитет</p> <p>Финансови ресурси</p>	
Приоритет 2. Подобряване на средата за развитие			
<p>1) Осигуряване на висококачествено обучение в областта на социалното предприемачество</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Идентифициране на нуждите от обучение на местно ниво сред целевите групи от потенциални предприемачи; ✓ Разработване на обучителни курсове и обучителни материали; ✓ Организиране на обучения сред целевите групи; ✓ Разработване и поддържане на 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p> <p>Финансови ресурси</p>	<p>Привличане на външно финансиране</p>

	<p>интернет портал с обучителни ресурси и позволяващ онлайн обучения на целевите групи;</p> <p>✓ Развитие на и/или включване в програма, която да предоставя възможност за обмен на опит и споделяне на ресурси между действащи и стартиращи социални предприятия на територията на общината, областта и страната.</p>		
<p>2) Осигуряване на висококачествено професионално обучение на потенциалните и действащите социални предприемачи и екипите, работещи в социалните предприятия</p>	<p>✓ Подпомагане създаването и развитие на центрове за професионално обучение;</p> <p>✓ Привличане на добре подготвени и доказани експерти в определени професионални направления, които да предоставят обучения;</p> <p>✓ Провеждане на информационни кампании сред родители и млади хора за популяризиране на професионалното обучение.</p>	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p> <p>Финансови ресурси</p>	<p>Партньорство с всички заинтересовани страни</p> <p>Привличане на външно финансиране</p>
<p>3) Обучение, привличане и задържане на специалисти, които познават в дълбочина нуждите на всяка една от уязвимите групи и притежават адекватна подготовка за работа с</p>	<p>✓ Идентифициране на нуждите от привличане на специалисти, които да работят с всяка една от уязвимите групи в местната власт и/или НПО</p>	<p>Човешки ресурси</p>	<p>Собствени средства</p>

<p>тях</p>	<p>сектора;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Осигуряване на специализирани обучения на съответните специалисти и възможност за повишаване на квалификацията им (обучения на местно, регионално и национално ниво); ✓ Реализиране на регулярни проучвания на проблемите на всяка една от уязвимите групи чрез качествени и количествени изследвания с цел навременно установяване на техните нужди, анализ на проблемите им и идентифициране на ефективни интервенции за насърчаване на успешната им реализация на пазара на труда и социалното им включване, в т.ч. и посредством социално предприемачество. 	<p>Административен капацитет</p> <p>Финансови ресурси</p>	
<p>4) Формулиране и изпълнение на допълнителни мерки на местно ниво, които да допълват операциите и програмите на АЗ и МТСП, насочени към преодоляване на структурните проблеми на пазара на труда по отношение на уязвимите групи.</p>	<p><i>Мерките за заетост на АЗ следва да бъдат подкрепени и от дейности на местно ниво, осигуряващи подкрепа на социалните предприятия, които ефективно допринасят за социалното включване на най-уязвимите групи безработни,</i></p>	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	<p>АЗ, МТСП</p>

	<i>обезкуражени и икономически неактивни лица.</i>		
5) Определяне на отговорник на местно ниво за развитието на социалното предприемачество на територията на община Якоруда.	<i>Ефективното изпълнение на дейностите в рамките на стратегията за развитие на социалната икономика предполага определяне на отговорно лице от страна на местната власт, което ще има задължение да проследява изпълнението ѝ и да предоставя навременна обратна връзка за възникнали проблеми.</i>	Човешки ресурси Административен капацитет	Собствени средства
6) Подкрепа за разширяване на достъпа до пазара на местните социални предприятия.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Предоставяне на специализирани обучения по отношение на разработването на маркетингови стратегии, развиване на електронна търговия и промоция на продуктите и услугите, предлагани от местните социални предприятия. ✓ Осигуряване на консултантска подкрепа на местните социални предприятия за ефективно 	Човешки ресурси Административен капацитет	Собствени средства Привличане на външно финансиране

	<p>разработване и прилагане на маркетингови стратегии, използването на възможностите на електронната търговия, създаването на интернет портал, промотиращ продуктите и услугите на тези предприятия и т.н.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Организиране на ежегоден панаир на територията на общината, представящ продуктите и услугите на местните социални предприятия и/или подкрепа участието на тези предприятия в такива мероприятия на територията на областта и страната. 		
7) Създаване на фонд на общинско ниво за подкрепа на инициативи на граждански организации.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Финансиране на обществено значими идеи в общината. ✓ Финансиране на стартиращи и действащи местни социални предприятия. ✓ Финансиране на обучения на местните организации с цел повишаване на капацитета им. 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p> <p>Финансови ресурси</p>	<p>Собствени средства</p> <p>Привличане на външно финансиране и партньори</p>
<p>Приоритет 3. Развиване на активно партньорство с всички заинтересовани страни</p>			

<p>1) Създаване и поддържане на информационна база с контакти на заинтересованите физически и юридически лица от потенциалните партньори (в рамките на допустимите от закона параметри и в съответствие с правомощията на общинската администрация да поддържа такава информационна база).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Определяне на екип/отговорник, който да извърши дейността ✓ Създаване и поддържане на информационна база с контакти на заинтересованите физически и юридически лица от потенциалните партньори 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	<p>Действащи социални предприятия на територията на общината и областта</p> <p>Областна управа</p> <p>Съседни общини</p> <p>Местни неправителствени организации</p> <p>Национални и международни неправителствени организации, имащи интерес от развиване на социални дейности в региона</p> <p>Местен бизнес</p> <p>Местни</p>
--	---	---	---

		<p>организации, предоставящи социални услуги</p> <p>Ученици от общината и техните родители</p> <p>Млади семейства от общината</p> <p>Семейства на лица и/или деца с увреждания</p> <p>Мигрирали лица в други региони на страната и чужбина, които имат мотивация да поддържат връзка с близки и приятели от населените места в общината</p> <p>Възрастни лица, живеещи на територията на</p>
--	--	--

			<p>общината</p> <p>Академични институции на територията на областта и страната</p>
<p>2) Стартиране и провеждане на ежегодни информационни събития, на които да бъдат представяни възможностите за и ползите от развиване на социално предприемачество и социална икономика, в т.ч. панаири, представящи продукти и услуги, предоставяни от социални предприятия на територията на общината и областта.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Анализ на възможностите и потребностите и определяне на формат на провеждане на ежегодни събития, промотиращи социалната икономика и продуктите и услугите, създадени от местните социални предприятия ✓ Изготвяне на календар за събитията 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p> <p>Финансови ресурси</p>	<p>Собствени средства</p> <p>Привличане на външно финансиране и партньори</p>
<p>3) Разработване и поддържане на информационен уеб портал, на който да бъдат представяни продукти и услуги, предоставяни от социални предприятия на територията на общината и областта, в т.ч. и интегриране на възможности за електронна търговия на тези продукти и услуги.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Определяне на екип, който да разработи концепция за информационен уеб портал ✓ Създаване на информационния уеб портал ✓ Определяне на екип, който да поддържа портала ✓ Промотиране на информационния уеб 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p> <p>Финансови</p>	<p>Собствени средства</p> <p>Привличане на външно финансиране</p>

	портал сред заинтересованите страни	ресурси	
4) Формиране на работни проектни екипи с участници от заинтересованите страни, които текущо да идентифицират възможности за финансиране на идеи за развитие на местната социална икономика и подготвят документи за кандидатстване по различни национални и международни програми и проекти.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Определяне на проектен екип, който да търси и идентифицира възможности за финансиране и изготвя проектни предложения ✓ Изграждане и развиване на екип от висококвалифицирани и мотивирани специалисти в общинската администрация и местния неправителствен сектор, който да развива проектна дейност в областта на социалното предприемачество. 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	Собствени средства
Приоритет 4. Активна подкрепа в създаването на продукти, които съхраняват и утвърждават местния фолклор и идентичност, посредством развиване на социално предприемачество			
1) Анализ на възможността за реализиране и необходимостта от създаването на нови продукти и услуги, които да обвържат социалното предприемачество с културното и спортното предприемачество	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Определяне на екип и изготвяне на анализ на възможността за реализиране и необходимостта от създаването на нови продукти и услуги, които да обвържат социалното предприемачество с културното и спортното предприемачество 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	<p>Собствени средства</p> <p>Привличане на външно финансиране</p>

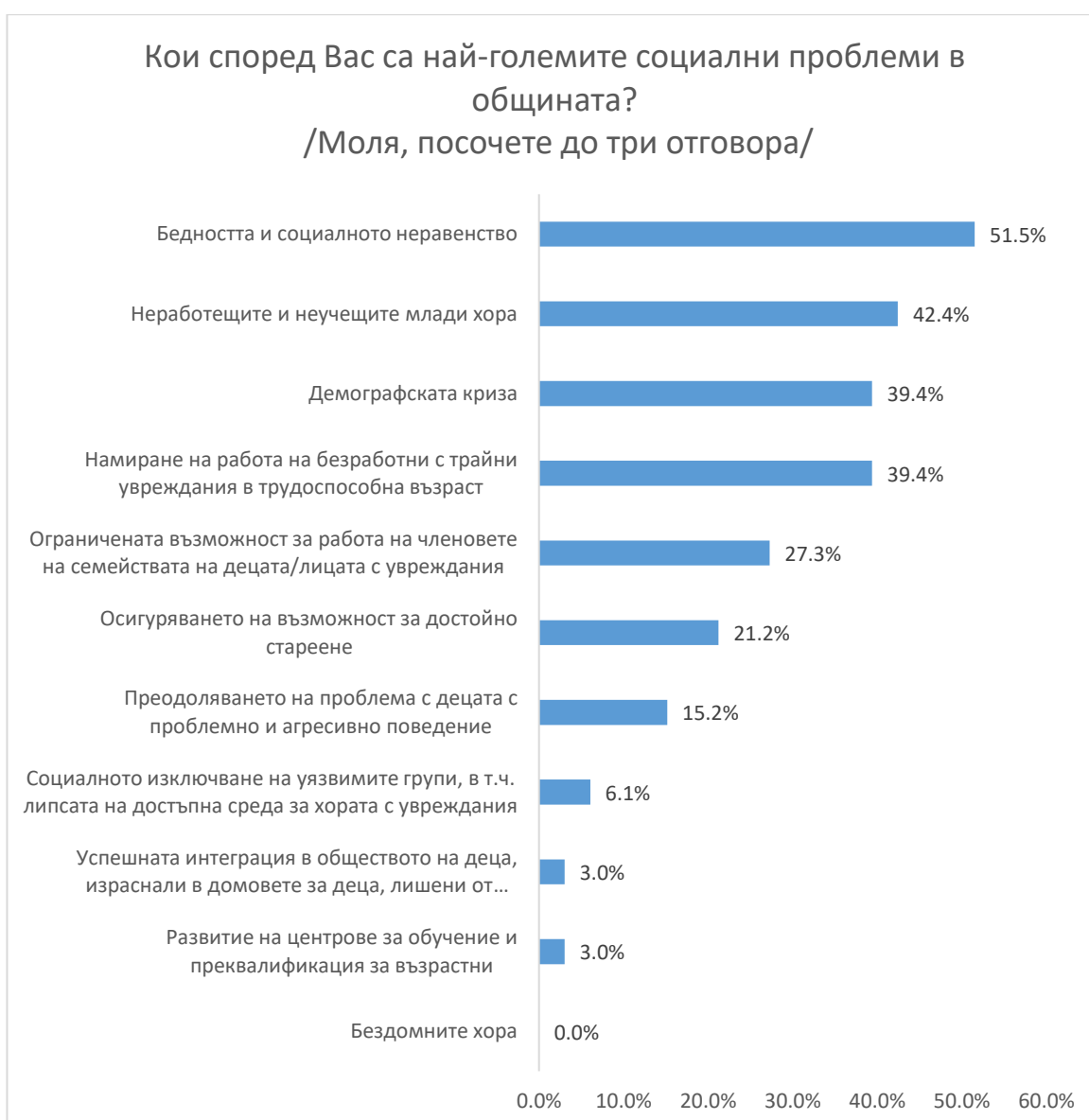
<p>2) Идентифициране на конкретни теми, области и продукти в партньорство с представители на всички заинтересовани страни, творческата индустрия и спортните организации в областта и страната и т.н.</p>	<p>✓ Организиране на дискуссионни форуми със заинтересованите страни с цел Идентифициране на конкретни теми, области и продукти в партньорство с представители на всички заинтересовани страни, творческата индустрия и спортните организации в областта и страната и т.н.</p>	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	<p>Партньорство с всички заинтересовани страни</p>
<p>3) Стартиране на научно-изследователска дейност съвместно с академични институции, в рамките на която да бъдат направени проучвания и изготвени анализи, представящи успехите и постиженията на представителите на местната общност в България и чужбина от близкото и далечното минало.</p>	<p>✓ Организиране на работни срещи с представители на академичните среди с цел установяване на възможностите за реализиране на проучвания и изготвени анализи, представящи успехите и постиженията на представителите на местната общност в България и чужбина от близкото и далечното минало.</p>	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	<p>Партньорство с всички заинтересовани страни</p>
<p>4) Консултантска, финансова и институционална подкрепа за създаването на такива продукти и услуги от социални</p>	<p>✓ Подкрепа за разработване на културни продукти, които съхраняват и утвърждават българската музика –</p>	<p>Човешки ресурси</p>	<p>Собствени средства</p> <p>Привличане на</p>

<p>предприятия</p>	<p>създаване и подкрепа на музикални и танцови състави, програми, конкурси, фестивали и т.н.;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Подкрепа за създаване на продукти, популяризиращи местните традиции, обичаи, поверия, кухня, писатели, художници и т.н.; ✓ Подкрепа за създаване на спортни клубове, учредяване на регулярни състезания, олимпиади и т.н., насочени към определени уязвими групи – например, лица и деца с увреждания, възрастни хора, ученици и т.н. 	<p>Административен капацитет</p> <p>Финансови ресурси</p>	<p>външно финансиране</p> <p>Партньорство с всички заинтересовани страни</p>
<p>5) Популяризиране на тези продукти и услуги в национален и международен мащаб.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Актуализиране и разширяване обхвата на съдържанието на интернет страницата на община Якоруда; ✓ Използване на възможностите на социалните медии/мрежи (Facebook, Youtube, Linked-in, Twitter, Google+, Pinterest, Vmail и др.), в т.ч. създаване на профили и определяне на отговорници, които да ги поддържат, да публикуват новини и да осъществяват комуникация с 	<p>Човешки ресурси</p> <p>Административен капацитет</p>	<p>Собствени средства</p>

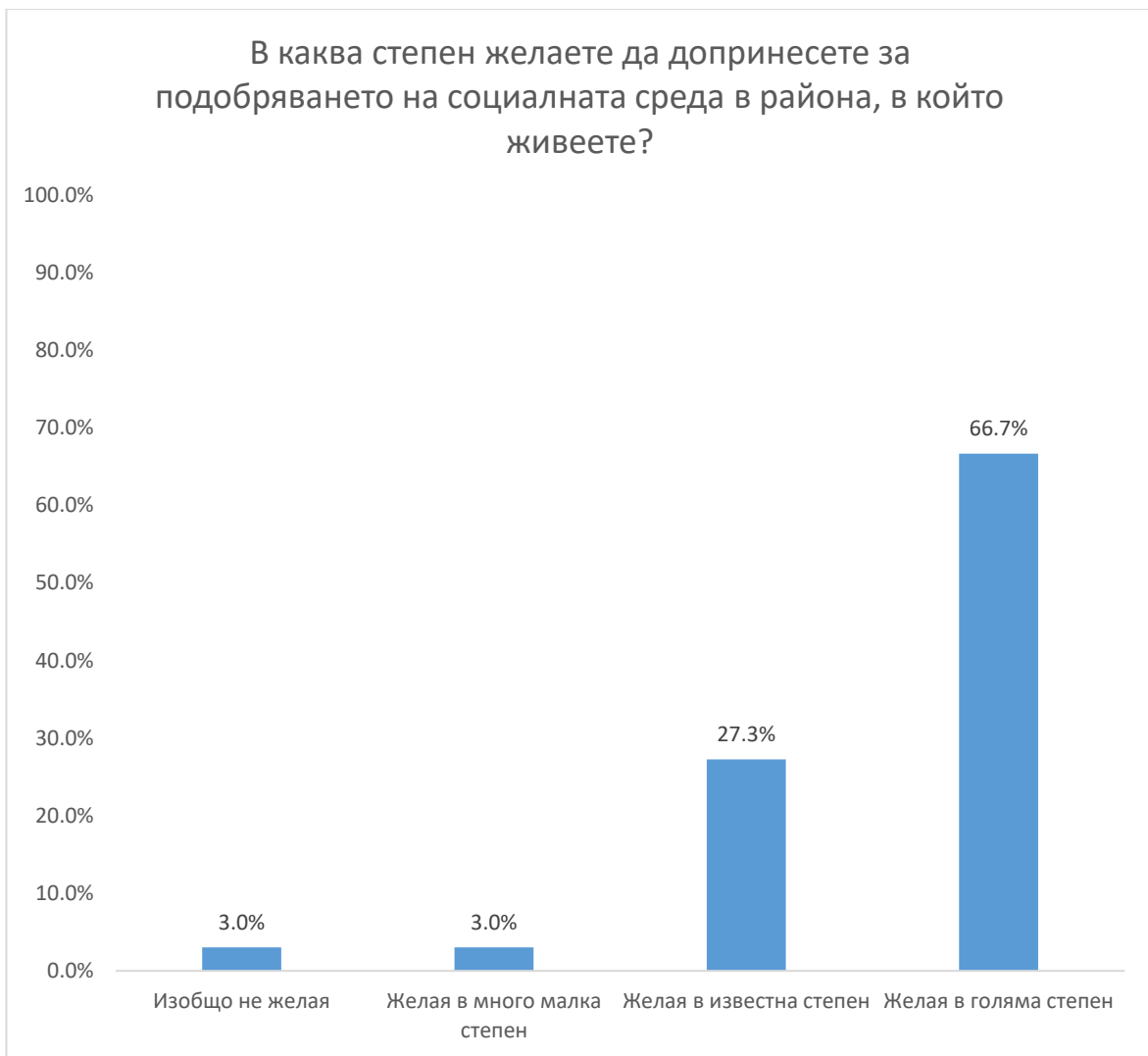
	обществеността.		
--	-----------------	--	--

V. Приложение 2: Избрани резултати от Проучването на нагласите към социално предприемачество в община Якодурa, реализирано през м. ноември, 2019 г.

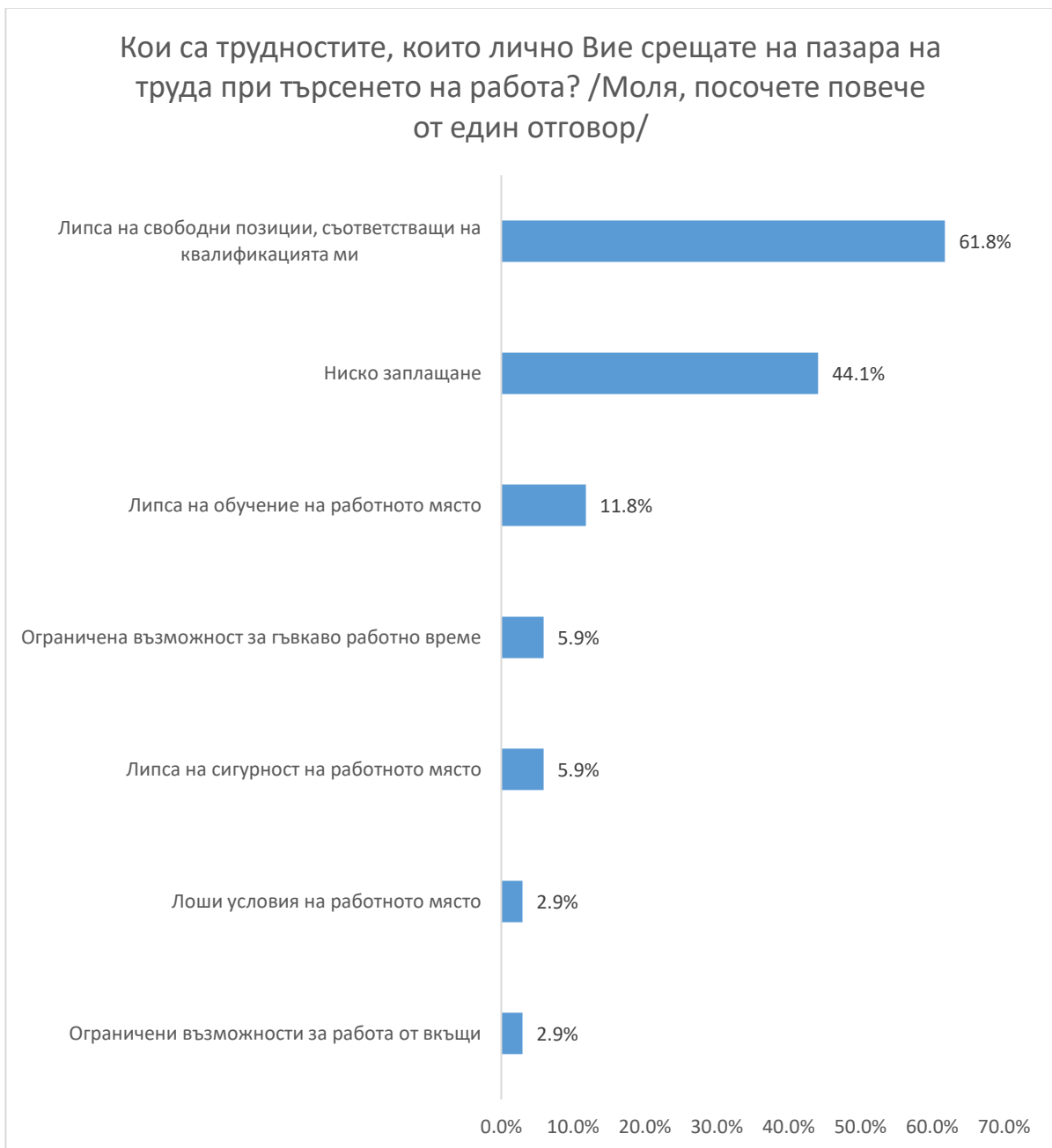
Социални проблеми в общината

Желание за допринасяне за подобряването на социалната среда

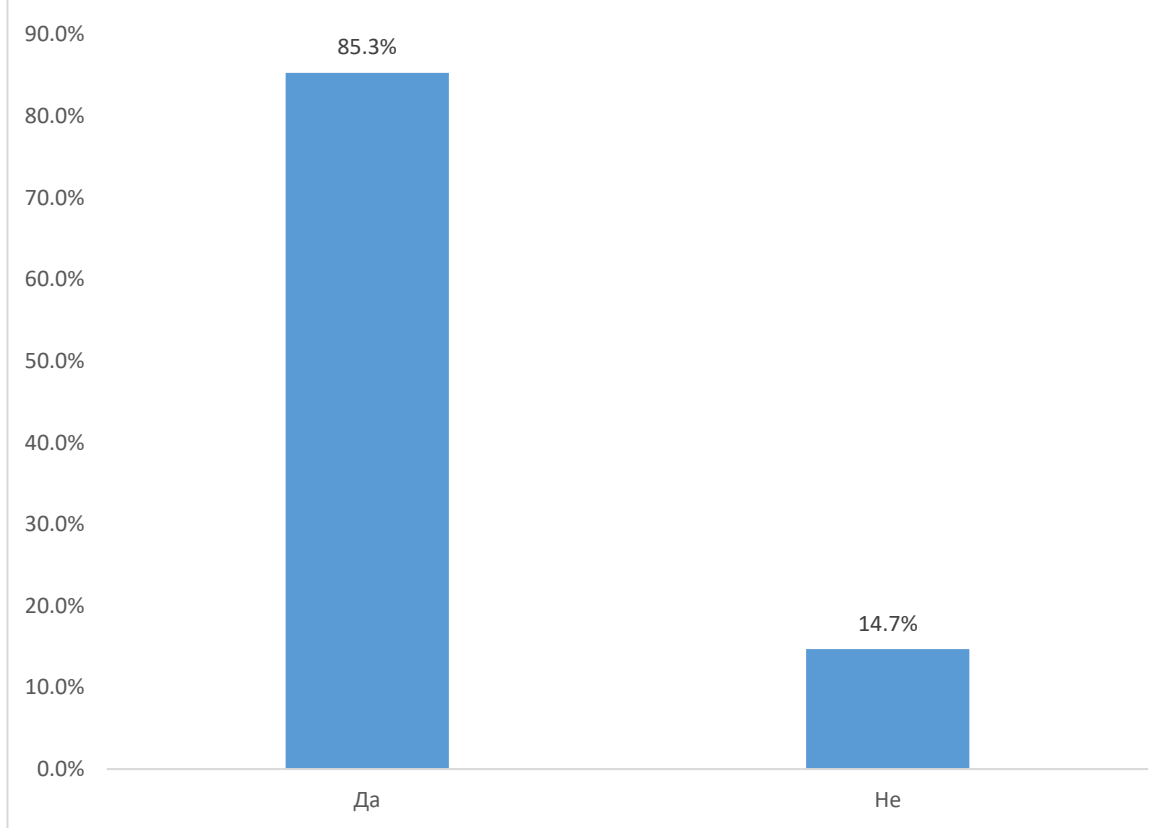
Трудности при намиране на работа

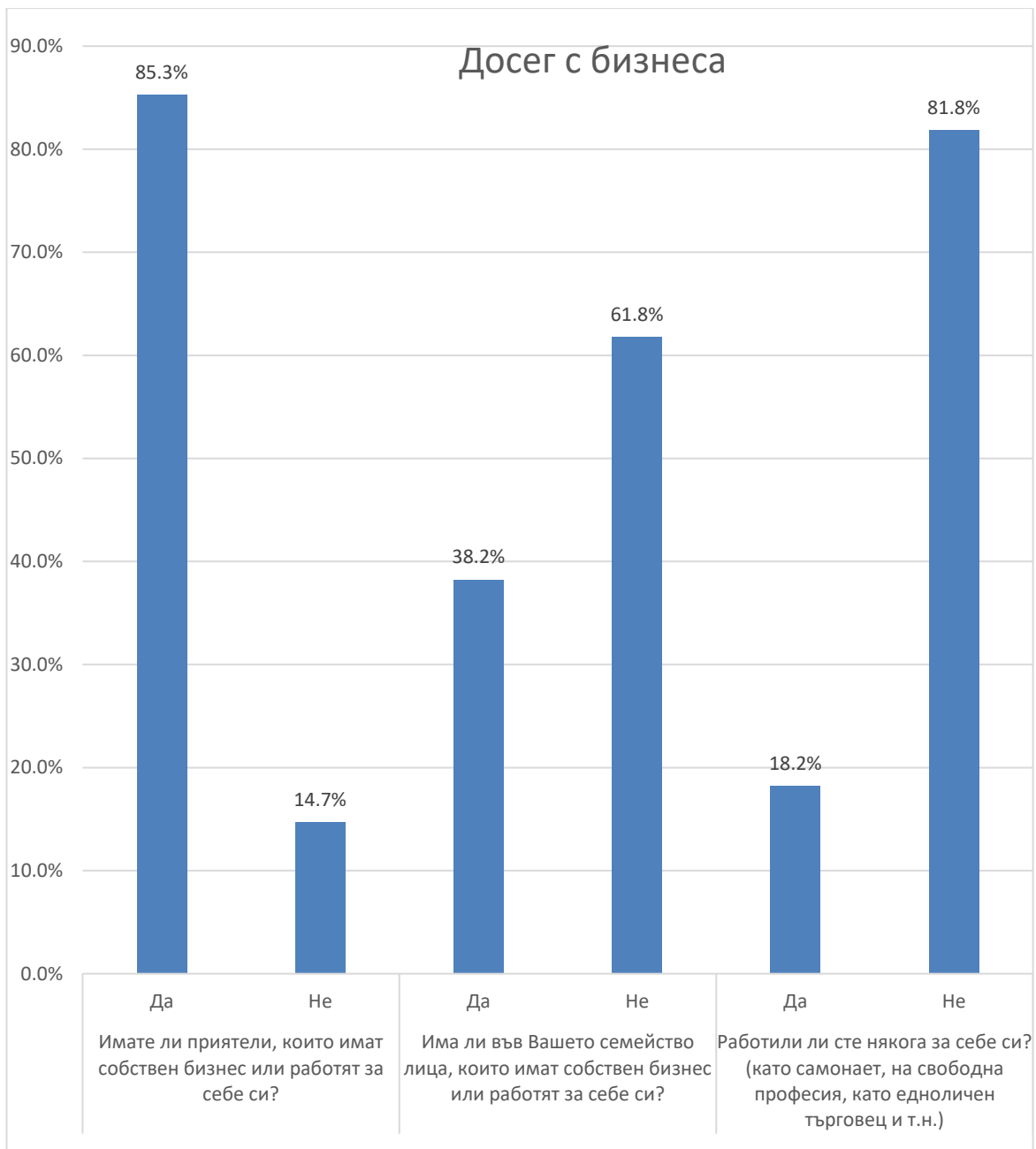
Досег с доброволчество

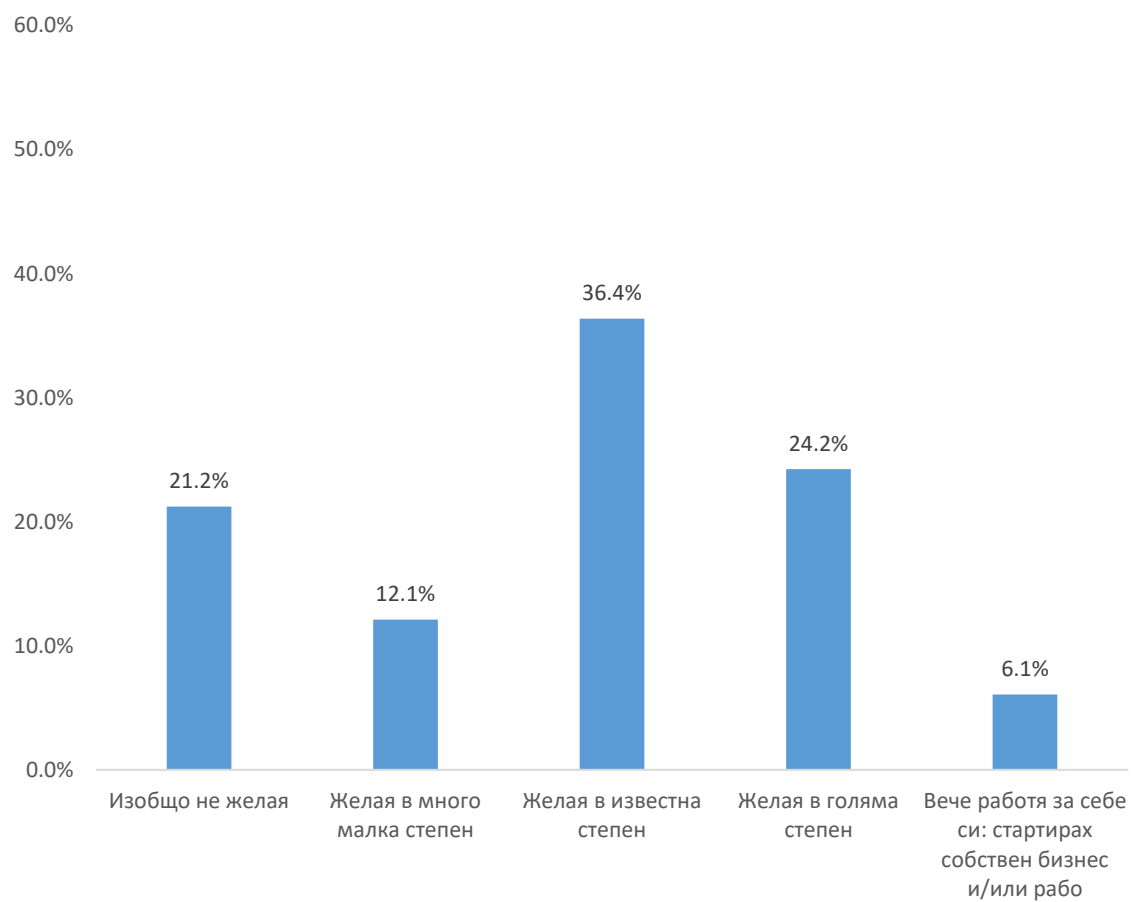
Бихте ли били доброволец в бъдещи доброволчески кампании?

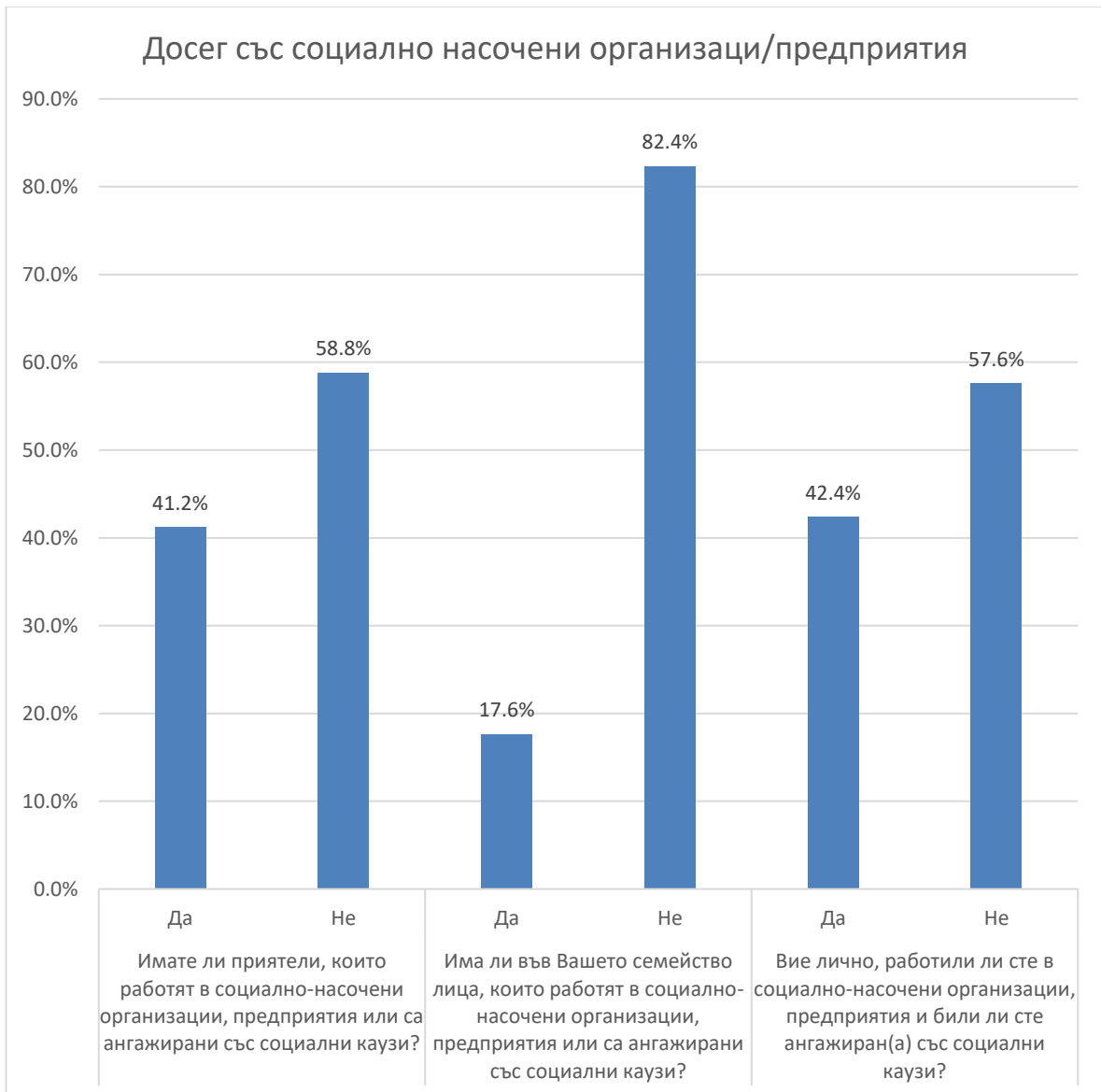
Досег с бизнеса

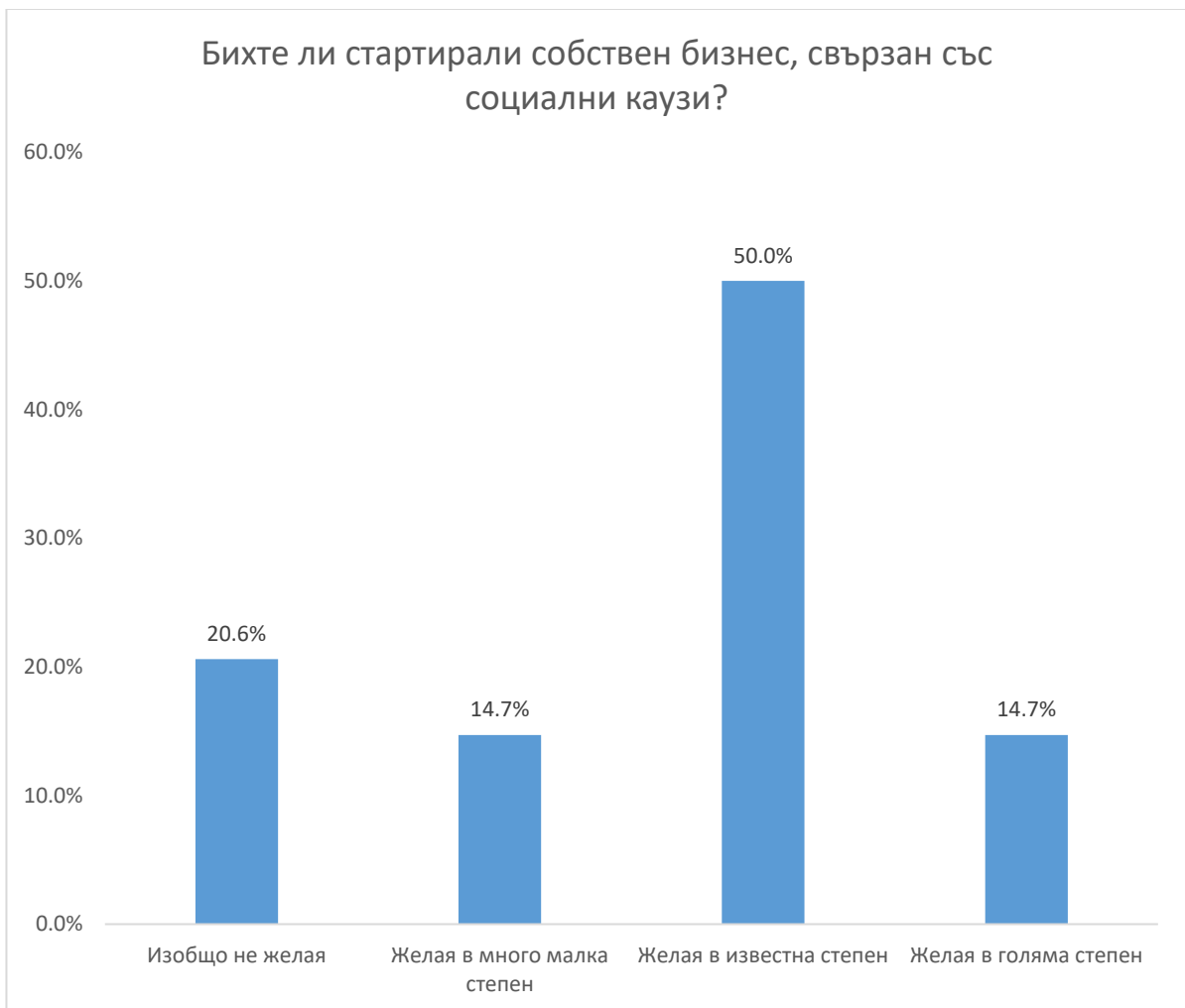
В каква степен желаете да стартирате собствен бизнес
или да започнете да работите като самонаето лице?

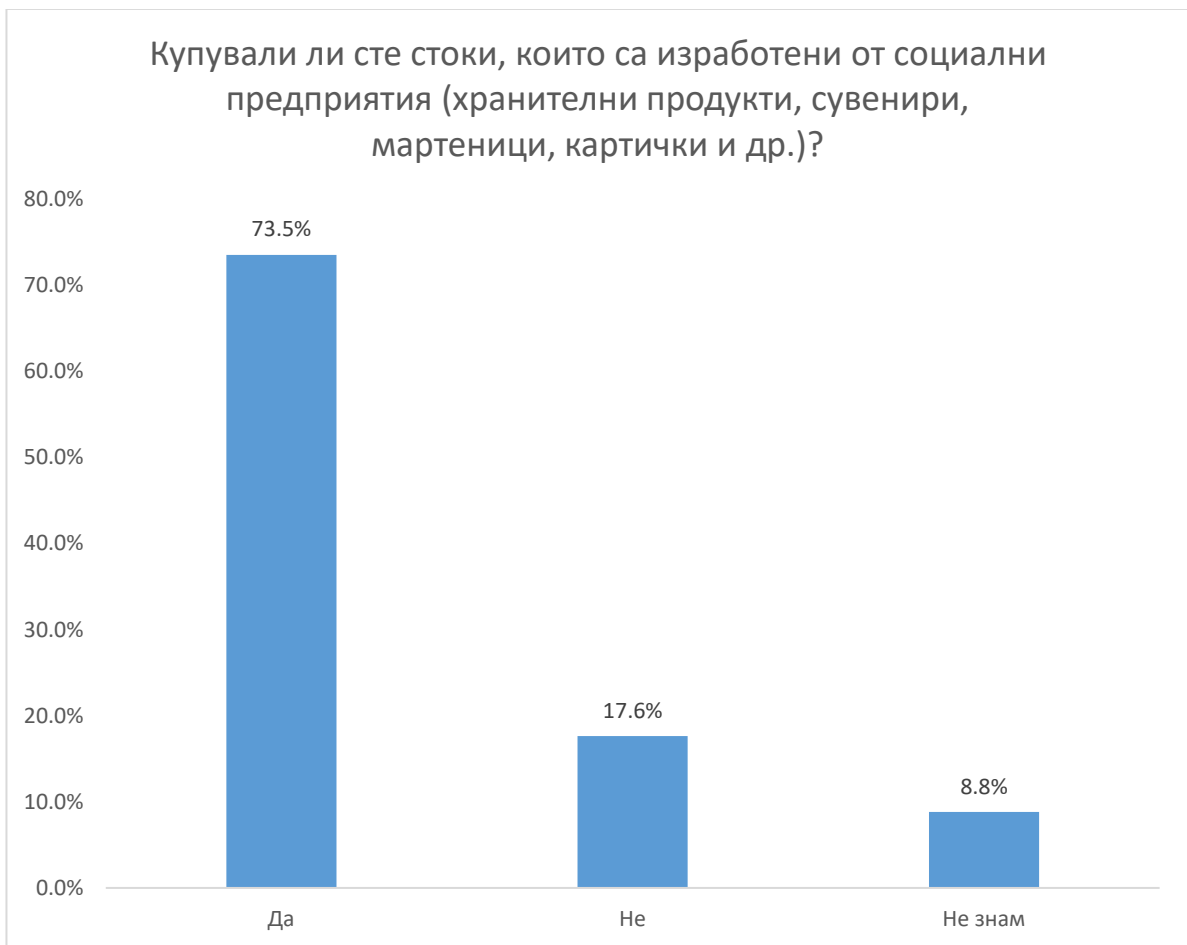
Досег със социални предприятия

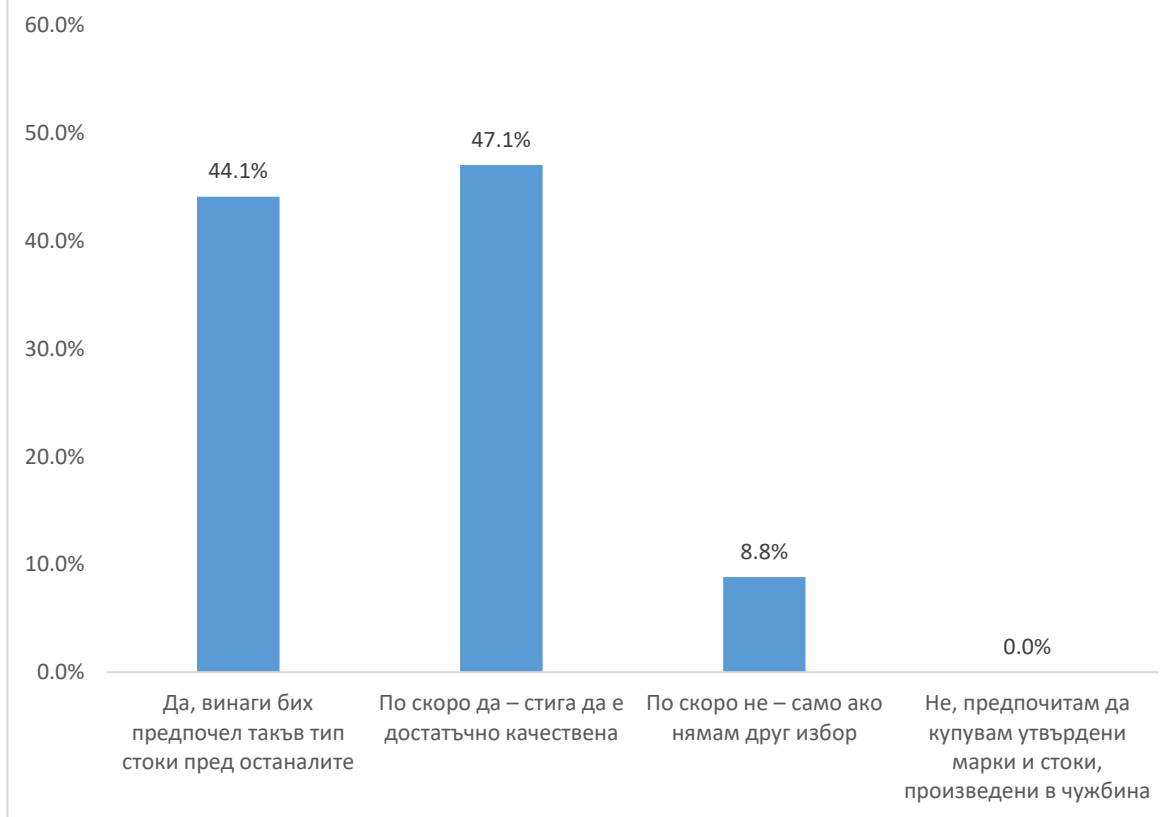
Нагласи за социално предприемачество

Нагласи към продуктите и услугите на социалните предприятия

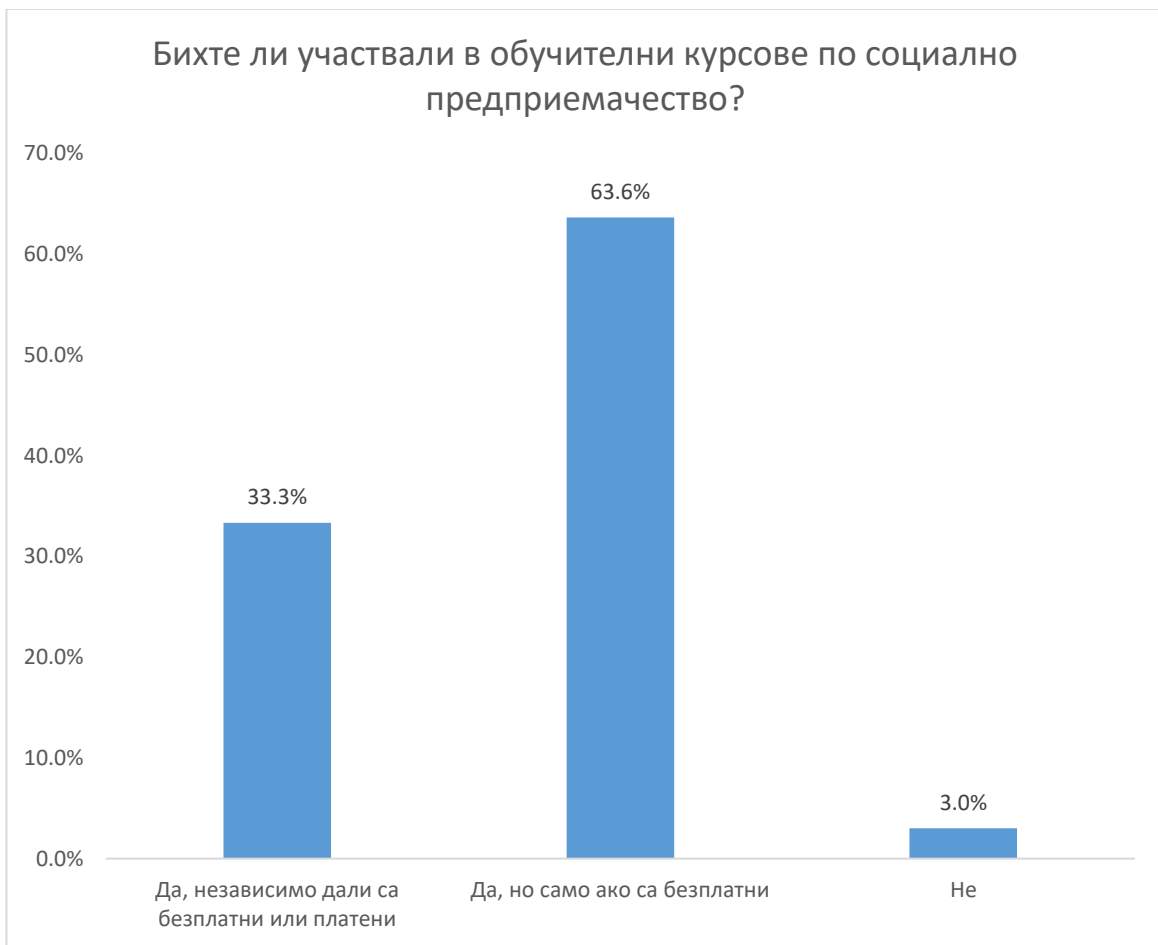
Бихте ли закупили стока, изработена от социално предприятие?

Информираност за социалното предприемачество

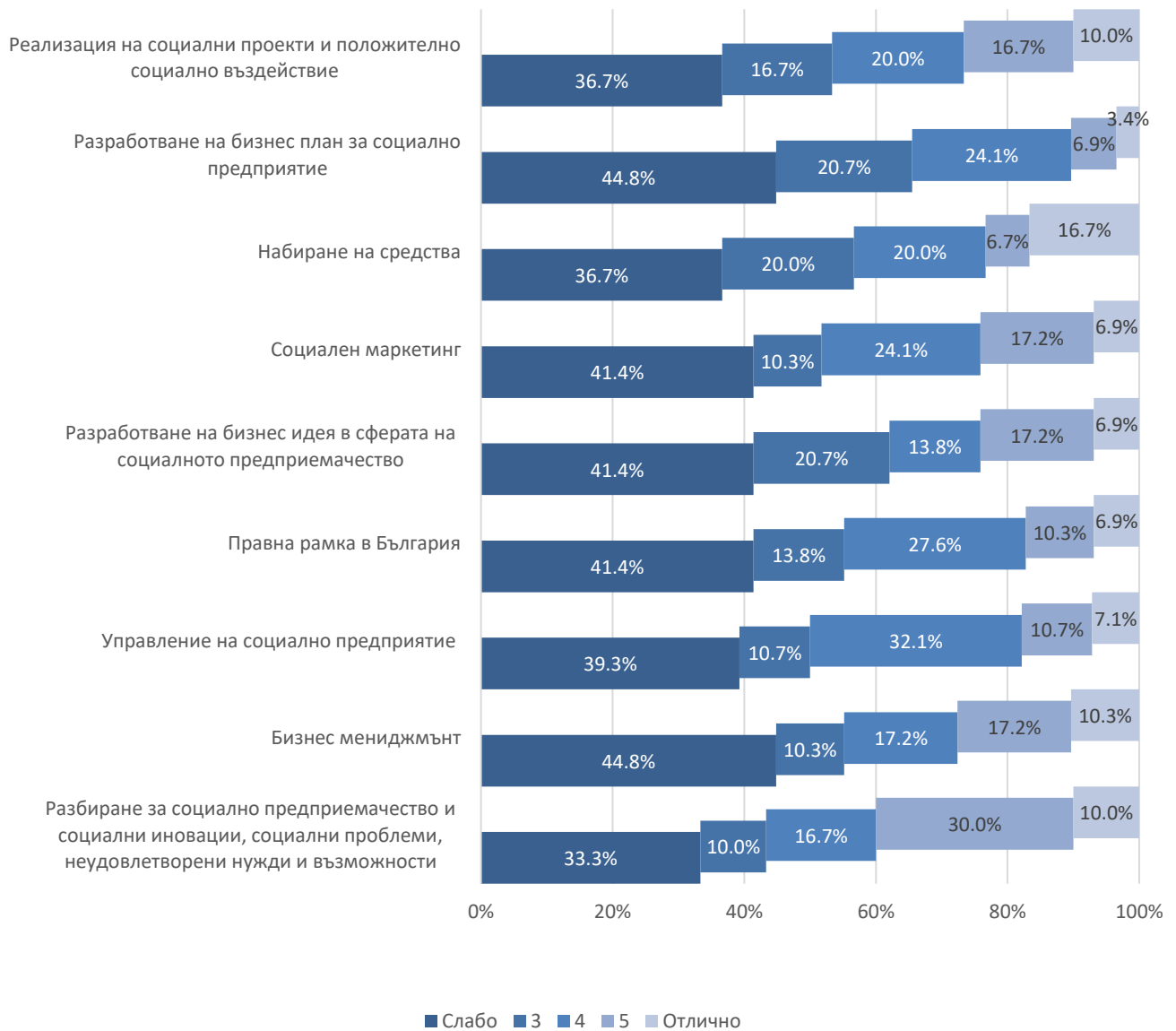

Нагласи към обучение по социално предприемачество

Потребност от обучения

В каква степен са развити у вас следните компетентности?

НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ МОНИТОРИНГ НА СОЦИАЛНИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД

Ноември, 2019 г.

Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014-2020.

Тази методология е направена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014-2020. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на Община Якоруда и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз, на страните-участници в Програмата, на Управляващия орган или на Съвместния технически секретариат.

The contents of this study are sole responsibility of Municipality of Yakoruda and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries, the Managing Authority and the Joint Secretariat

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ МОНИТОРИНГ НА СОЦИАЛНИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД

Анализът предоставя информация относно социалните предприятия в ЕС, страната и по-конкретно разглежда действащите на територията на област Благоевград. Приложен е вторичен анализ на статистически данни от Националния статистически институт, резолюции на Съвета на Европейския съюз, Агенция по заетостта, Регионалната служба по заетостта – Благоевград, Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България и достъпни доклади по темата. За целите на изследването е изготвен и анализ на съдържанието на проектите за подкрепа и разкриване на нови социални предприятия на територията на област Благоевград, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за програмните периоди 2007 – 2013г. и 2014 – 2020г. През типология, използвана от Сдружение на Югозападните общини, са разгледани конкретни примери за различните типове социални предприятия в област Благоевград.

Анализът на социалните предприятия в областта проследява икономическите и социалните им показатели. Икономическите показатели на предприятията представляват интерес като резултат от предприемаческите принципи, процеси и операции, заложи в концепцията на социалното предприемачество и социалната икономика, а социалните – доколкото социалните предприятия имат по дефиниция изразен социален ефект спрямо лица от уязвими групи.

Статистически данни за социалните предприятия в ЕС

Социалната икономика играе важна роля в преобразуването и развитието на съвременните общества, социални системи и икономики, според Съвета на Европейския съюз, като по този начин допринася съществено за икономическото, социалното и човешкото развитие в рамките на Европа и извън нея и допълва действащите социални

режими в много държави членки.¹ Според резолюциите от 19 февруари 2009 г., 20 ноември 2012 г. и 10 септември 2015 г.² социалната и основана на солидарност икономика има съществен принос за цялостно за икономиката на Съюза, като осигурява заетост на над 14 милиона души в ЕС, което представлява около 6,5% от работещите и 10% от предприятията в ЕС. Този сектор се доказва като особено устойчив на икономически и финансови кризи и с потенциал за социални и технологични иновации. Той предоставя условия за създаване на приобщаващи и устойчиви работни места, включвайки на пазара на труда хората от уязвимите групи, като допринася за подобряването на социалната справедливост за всички и намаляването на регионалните и социалните неравенства. Социалната икономика допринася за реализирането на някои ключови цели на ЕС, сред които са постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, качествена заетост, социално сближаване, социални иновации, местно и регионално развитие и опазване на околната среда.

Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика в България

В България социалното предприемачество все още е сравнително ранен етап на развитие, като доскоро социалното предприемачество беше почти нерегламентирано. В сила от 02.05.2019 г. е настоящият „Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика в България“. Основната цел на нормативния акт е правната регламентация на реда и начина, по който ще бъдат разкривани и ще съществуват социалните предприятия. Законът урежда обществените отношения, свързани със социалната и солидарна икономика, видовете субекти и мерките за тяхното насърчаване. Той дава определение на понятията социална и солидарна икономика, социално предприятие и социално предприемачество, към чиято дефиниция ще се придържа настоящият анализ.

ЗПССИ, Чл. 3. Социалната и солидарна икономика е форма на предприемачество, насочено към една или няколко социални

¹ Съвет на Европейския съюз (7 декември 2015 г.) Насърчаване на социалната икономика като основен двигател на икономическото и социалното развитие в Европа

² Комисия по правни въпроси към ЕП (27.6.2018) ДОКЛАД с препоръки към Комисията относно устава за социалните и основаните на солидарност предприятия (2016/2237(INL))

дейности и/или социални цели, осъществявани от предприятия, включително чрез производство на различни стоки или предоставяне на услуги, в сътрудничество с държавните или местните органи или самостоятелно.

(ЗПССИ, Допълнителни разпоредби, § 1., 5.)

"Социално предприятие" е предприятие, което независимо от правноорганизационната си форма има за предмет на дейност производство на стоки или предоставяне на услуги, като съчетава икономически резултати със социални цели, постига измерима, положителна социална добавена стойност, управлява се прозрачно с участието на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения, осъществява своята икономическа дейност, като част от средносписъчния брой на персонала са лица по чл. 7, т. 4 и/или като печалбата преимуществено се разходва за осъществяване на социална дейност и/или социална цел съгласно учредителния договор или устав.

(ЗПССИ, Допълнителни разпоредби, § 1., 6.)

"Социално предприемачество" е форма на предприемачество, която съвместява стопанска дейност с преследването на социални цели, в резултат на което се произвежда социална добавена стойност, определена съгласно методиката по чл. 7, т. 1.

С чл. 7, т. 4 от закона за предприятията на социалната и солидарна икономика се определят уязвимите групи, които биват включени в социалните предприятия. Това са продължително безработни лица, лица до 29-годишна възраст, които нямат преходен професионален опит, безработни лица над 55 години, лица, настанени извън семейството,

хора с трайни увреждания, родителите на деца с трайни увреждания, лица, изтърпели наказание лишаване от свобода за срок, не по-кратък от 5 години, лица със зависимост към алкохол или наркотични вещества, бездомни лица, чужденци, получили закрила в Република България, лица, пострадали от домашно насилие, лица, получили статут на специална закрила по реда на Закона за борба с трафика на хора. Принципите на социалната и солидарна икономика предполагат преимущество на социалните пред икономическите цели, сдружаване в обществена и/или колективна полза, публичност и прозрачност, независимост от органите на държавната власт, участие на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения.

В закона се определят два вида социални предприятия – Клас А – социални предприятия с не по-малко от трима служители с увреждания или от уязвимите групи или инвестиция не по-малко от 7500 лв. от печалбата на конвенционалното предприятие в социални публични цели. Другата категория е Клас А +, в която влизат социални предприятия с минимално изискване от 30 наети служители от уязвимите групи или инвестиция от не по-малко от 75 000 лева от печалбата на конвенционалното предприятие за осъществяване на социална дейност.

Статистически данни за социалните предприятия в България и областна политика

По данни от проведено през 2014 г. статистическо изследване на НСИ, 4800 предприятия в България са се самоопределили като социални предприятия. От тях 2 194 са такива с нестопанска цел и 2 526 - нефинансови предприятия. Икономическите сфери, в които има най-много социални предприятия - търговски дружества и кооперации, според данните от НСИ, са търговията и ремонтът на автомобили и мотоциклети (964 броя) и преработващата промишленост (395 броя). Към 2012г. 2155 от самоопределилите се като социални предприятия са регистрирани като ЮЛНЦ, като само 253 от тях са реализирали печалба от стопанската си дейност. За 2013г. данните сочат, че от 1566 самоопределили се като социални предприятия и регистрирани като ЮЛНЦ, само 197 са реализирали печалба от стопанската си дейност. Броят на заетите в самоопределилите се като социални предприятия надхвърля 36 000 души или малко над 1% от общия брой на заетите през 2017 г., отново според данни на НСИ. В доклад от 2019г. на ЦРЧРРИ

(Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи)³ към МТСП са цитирани неофициални данни, изготвени и предоставени от експерти на НСИ, според които социалните предприятия участват с около 0,8 % от БВП на страната. В управленската програма на правителството за периода 2017-2021г. е заложен количествен индикатор за нарастване на социалната и солидарна икономика до близо 2% от БВП към 2021г.⁴

В „Областната стратегия за регионално развитие на област Благоевград“ за периода 2014 – 2020 година е заложено „намаление на бедността и насърчаване на социалното включване чрез: повишаване на достъпа до образователни, здравни и социални услуги, интеграция на маргинализирани групи и насърчаване на социалните предприятия“. Това е едно от основните направления, в които се насочват действията по комплексната стратегическа цел 2. „Цялостно повишаване качеството на живот на населението в област Благоевград“, с приоритет 2. „Подобряване качеството на живот“. Тази стратегическа цел показва същественото значение за развитието на областта, ориентирано към населението и развитие на човешкия потенциал в областта. В нея са вградени и част от поетите регионални ангажименти по стратегия «Европа 2020».

Статистически данни за нивата на безработица в страната и в област Благоевград

Данните по отношение на развитието на пазара на труд в България показват, че безработицата през последните пет години трайно спада спрямо регистрираните 13 % в края на 2013 г. Трудовата активност и нивата на заетост се увеличават значително през последните няколко години, но това увеличение е неравномерно разпространено сред населението. Тенденциите на пазара на труда са положителни, но като сериозни предизвикателства остават все още високият дял на дълготрайната и младежка безработица, както и ниският процент на заетост сред нискоквалифицираните лица. Лицата от малцинствени групи и тези, които живеят в по-бедни региони и в селски райони също продължават да са изправени пред значителни трудности при намирането на работа.

³ Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи към МТСП (2019) Доклад за цялостна предварителна оценка на въздействието на проект на Правилник за прилагане на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика

⁴ Мярка 154: Формиране на среда, която води до принос от близо 2% в БВП на предприятията от социалната икономика, Програма за управление на Правителството на Р България за периода 2017-2021 г.

Данните от Регионалната служба по заетостта – Благоевград отчитат спад на равнището на безработица за областта със 7.6 % спрямо същия период на предходната 2018 година. Най-осезаемо е намаляла безработицата в общините Белица и Якоруда, където в минали години са отчитани над 50%. Според данните към 30 април равнището на безработица в община Якоруда е 29.2%, а безработните наброяват 1 425 души.⁵

Относителният дял на безработните младежи до 29 години започнали работа през месец септември 2019г. в област Благоевград е 18,1% (при най-нисък за страната в област Смолян с 10,8% и най-висок за Видин– 24,4%). Делът на безработните лица над 55 години започнали работа през същия месец в областта е 19,6 (при най-нисък за гр. София – 14% и най-висок в област Смолян – 30,5%). Хората с увреждания започнали работа през месец септември в област Благоевград представляват относително 5,2%, като в Хасковска област делът им е най-нисък за страната – 2,7%, а в Перник – 10,3%, той е най-висок.⁶

Статистически данни за социалните предприятия в област Благоевград

През 2013 г. с годишна периодичност стартира статистическо изследване на социалните предприятия в България. Изследването се реализира в рамките на проект „Създаване на национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България“, осъществяван от Министерството на труда и социалната политика и партньорите му Национален статистически институт, Централен кооперативен съюз и Агенция за социално подпомагане. Основната цел на статистическото изследване на социалните предприятия в България е да идентифицира предприятията в областта на социалната икономика и да осигури информация по определени показатели за социалните предприятия в страната. Обект на изследването са всички нефинансови предприятия и предприятията с нестопанска цел в страната, които са развивали дейност през съответната отчетна година. Основен източник на информацията са годишните отчети на

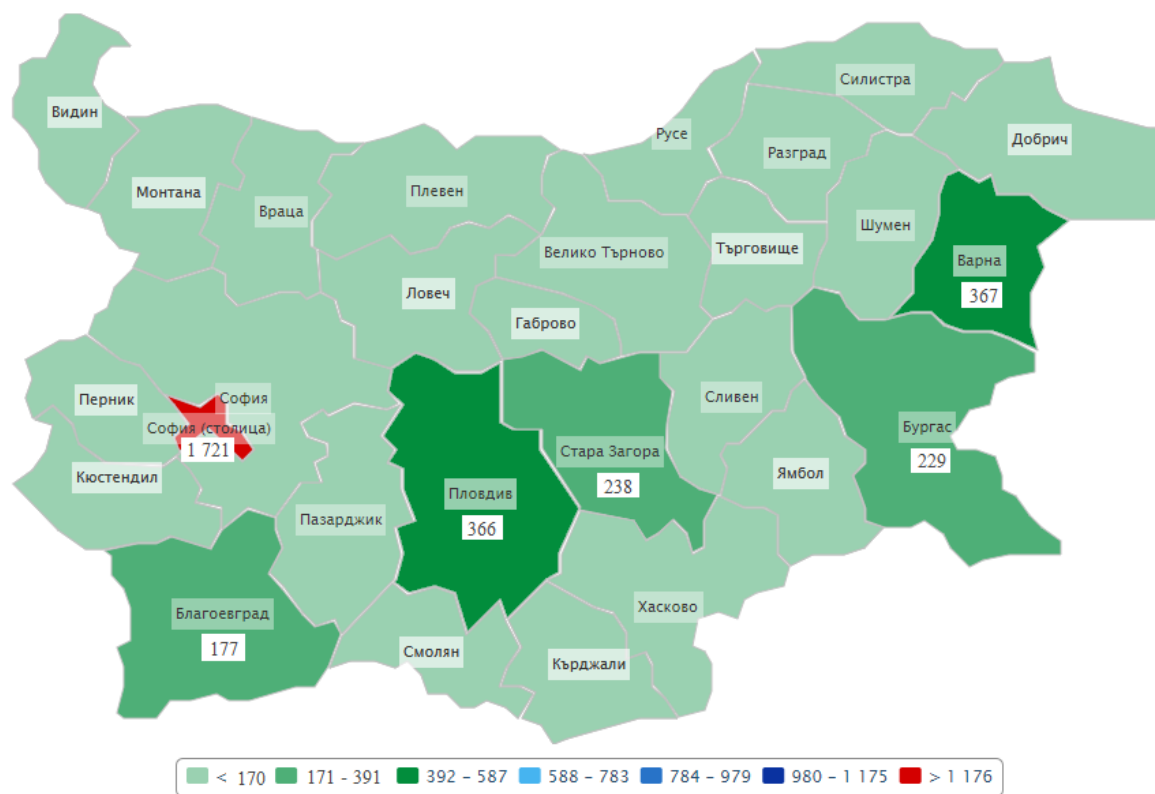
⁵ Дарик Благоевград (18 юни 2019) Безработицата в Пиринско намалява, най-сериозен е спадът в община Белица - <https://dariknews.bg/regioni/blagoevgrad/bezraboticata-v-pirinsko-namaliava-naj-seriozen-e-spadyt-v-obshchina-belica-2172043>

⁶ Агенция по заетостта (септември 2019) Информация за безработицата, активната политика по заетостта и реализацията на ОП „Развитие на човешките ресурси“ през септември 2019 г.

нефинансовите предприятия, съставлящи и несъставлящи баланс и годишният отчет на предприятията с нестопанска цел.⁷

Видимо от данните за 2014г. (най-скорошните публикувани от базата данни на МТСП) Благоевград е сред областите с най-голямо наличие на социални предприятия на територията си. Преди област Благоевград според нивото на развитост на социалната икономика в страната са единствено по-големите градове като София с 1 721 социални предприятия, Варна – 367 и Пловдив – 366, както и Стара Загора – с 238 социални предприятия и Бургас – с 229. Броят на социалните предприятия на територията на област Благоевград към 2014г., според данните на МТСП, е 177 предприятия.

Брой социални предприятия по области (2014)

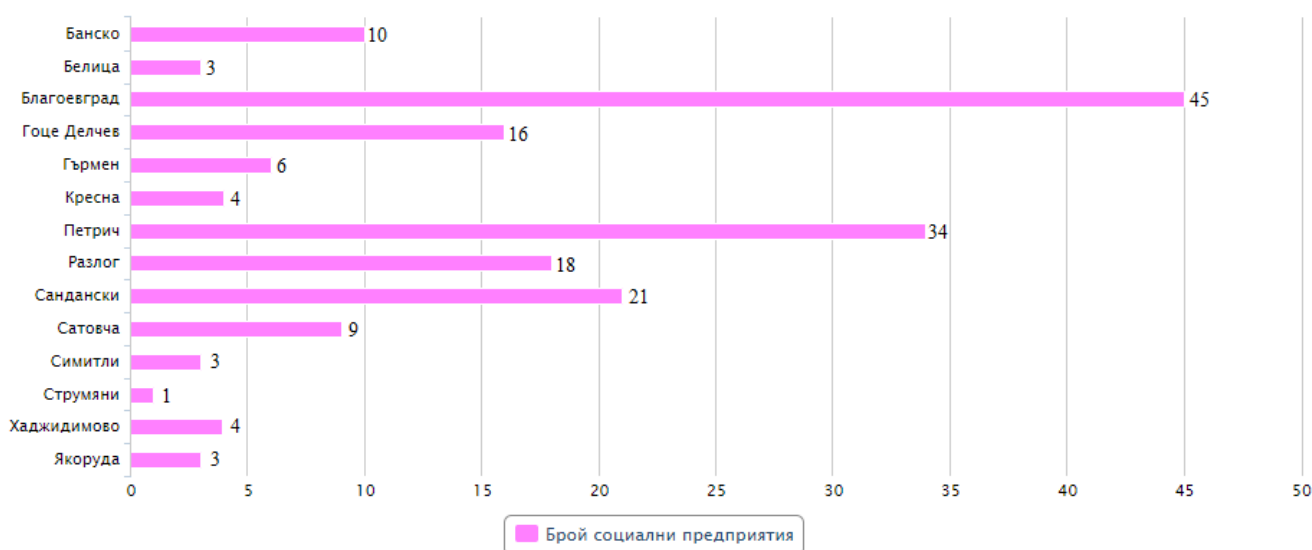
Фигура 1. Брой на социалните предприятия към 2014г. по области в страната

Източник: Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България, <http://bit.ly/368jEV>

⁷ МТСП (2013) Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България <http://seconomy.mlsp.government.bg/db/>

Към 2014г. най-голям брой социални предприятия в областта са отчетени в община Благоевград – 45 предприятия. По-голямо наличие на предприятия, част от социалната и солидарна икономика има и в община Петрич, където те са общо 34. По численост на социалните предприятия на територията им следват общините Сандански – 21, Разлог – 18 и Гоце Делчев – 16.

Брой на социалните предприятия по общини за област Благоевград (2014)

Фигура 2. Брой на социалните предприятия по общини за област Благоевград към 2014г.

Източник: Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България, <http://bit.ly/32U3XM0>

Според данни на Сдружението на Югозападните общини (СЮЗО), интересът към създаване на социални предприятия на територията на област Благоевград нараства през последните години. През 2015г. проучване, направено от СЮЗО, идентифицира 5 функциониращи малки общински социални предприятия на територията на областта, със средна заетост между 3 и 5 човека. В момента, към 2019г., техният брой се увеличава с 19 новосъздадени социални предприятия. От сдружението отдават този растеж в сектора на факта, че социалната икономика е във фокуса на европейските политики, което дава отражение и върху националната политика. В България през последните години се реализира целенасочена национална политика за подкрепа и развитие на социалната и солидарна икономика. Създадени са нормативна рамка и подзаконови нормативни актове

в сферата, предоставени са възможности за национално финансиране, които значително облекчават дейността на социалните предприятия, ежегодно се провеждат форуми, на които социалните предприемачи излагат своята продукция.

Анализ на съдържанието на проектите по ОП РЧР 2007-2013 и ОП РЧР 2014-2020 в област Благоевград

Източниците на финансиране на социалното предприятие са няколко типа - собствен капитал, заеман капитал от банка или друга финансова институция и субсидия, осигурена от държавно финансиране или от международен донор, който подкрепя развитието на социални предприятия. Към настояща дата една от програмите, даващи най-големи възможности за държавно финансиране на социални предприятия, е оперативната програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020. Тя е разработена в съответствие с подкрепяните от Европейския социален фонд дейности и е насочена към областта на трудовата заетост и борбата с бедността и социалното изключване. В рамките ѝ социалното предприемачество е подкрепено от реализирането на процедура "Развитие на социалното предприемачество", част от приоритетна ос №2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване”. Процедурата цели да улесни достъпа до заетост и да осигури подкрепа за социалното включване на уязвими групи чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика.

За целите на настоящото изследване избрахме да направим анализ на съдържанието на 20 проекта, подкрепени по линия на процедура "Развитие на социалното предприемачество" от ОП РЧР 2014-2020, реализирани на територията на област Благоевград. Дейността на изследваните предприятия обхваща 8 от общо 14 общини в областта. Общините, в които са се изпълнявали проекти за създаване и развитие на социални предприятия по ОП РЧР в програмния период 2014 – 2020 г., са Банско (1), Белица (2), Благоевград (8), Гоце Делчев (1), Гърмен (1), Петрич (3), Сатовча (3), Симитли (1). Най-голям брой проекти са реализирани на територията на община Благоевград –

общо 8 проекта за развитие на социалното предприемачество, в Петрич са стартирани 3 нови социални предприятия и в Сатовча – други 3 нови.

Допустими бенефициенти по програмата са социални предприятия, работодатели, специализирани предприятия на хора с увреждания, кооперации на хора с увреждания, общини, райони на общини, доставчици на социални услуги и неправителствени организации. От изследваните 20 случая, според правната си форма 5 са еднолични дружества с ограничена отговорност (ЕООД), 5 – еднолични търговци (ЕТ), 5 – общини, 2 – сдружения, 2 – фондации и 1 - дружество с ограничена отговорност (ООД).

Общият бюджет на процедура "Развитие на социалното предприемачество" е 15 000 000 лв. Кандидатите по нея могат да получат безвъзмездната финансова помощ между 50 000 лв. и 391 166 лв. Общата заложена сума по анализиранияте проекти за създаване и развитие на нови социални предприятия на територията на област Благоевград възлиза на 4 871 159.75лв.

В рамките на изследваните проекти са обхванати 451 безработни лица от уязвими групи, при заложен общ брой в проектите – 403 лица. Допустими целеви групи, определени по процедурата, са хора с увреждания, лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица, представители на различни общности, заети в социалните предприятия, кооперации и специализирани предприятия за хора с увреждания, лица, заети в институции и организации, свързани със социалното предприемачество. Според информацията, поместена в описанията на изследваните случаи 9 от общо 20 социални предприятия осигуряват заетост на безработни лица над 54-годишна възраст, 8 от 20 – на безработни младежи до 29 г. и 7 предприятия таргетират продължително безработни лица като свои потенциални служители. От изследваните предприятия 8 са готови да предложат работно място на хора с увреждания, но същевременно някои от тях задават конкретен брой лица с увреждания, който може да бъде включен като част от общия предвиден брой свободни места за назначаване на представители от уязвимите групи. Общо 3 от предприятията посочват като целева група, която биха назначили на работа, безработни лица самотни родители /осиновители и/или майки/осиновителки с деца до 5 г. възраст, 2 се ориентират към младежи, които напускат домовете за деца лишени от родителска грижа, а 1 заявява готовност са осигури работни места за лица, пострадали от насилие. Останалите уязвими групи лица по смисъла на чл.

7.4. от ЗПССИ, а именно родителите на деца с трайни увреждания, лицата, изтърпели наказание лишаване от свобода за срок, не по-кратък от 5 години, лицата със зависимост към алкохол или наркотични вещества, бездомните лица, чужденците, получили закрила в Република България, лицата, получили статут на специална закрила по реда на Закона за борба с трафика на хора, не са конкретно упоменати като целева група по проектите. Възможно е те да бъдат разбирани като включващи се в общото определение „(други) лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключените лица“, което фигурира в описанията на 8 от общо 20 изследвани предприятия. Разглеждайки обхвата на проектите, спрямо уязвимите групи, определени в чл. 7.4. от ЗПССИ трябва да бъде обърнато внимание на това, че началото на програмния период за изпълнение на настоящия програмен период на ОП РЧР е 2014г., а „Законът за социалните предприятия“ е приет едва в края на 2018г.

Социалните предприятия съществуват и имат място във всички сфери на стопанската дейност - в производството на всякакви стоки и в предоставянето на различни услуги. От анализиранияте 20 социални предприятия, подкрепени чрез ОП РЧР 2014-2020, най-много са тези, които осъществяват шивашки дейности и производство на текстилни изделия – общо 5. Сфера на дейност на 3 от анализиранияте социални предприятия е озеленяването, за 2 - ресторантьорството и производството на кулинарни изделия, 2 работят в полето на търговията и 2 – в това на туризма. Ориентирани към онлайн бизнеси са 2 от изследваните социални предприятия, 1 – към предоставянето на консултантски услуги, а 3 извършват други услуги – поддържане на общинска пералня, автокозметични дейности и почистване, предлагане на таксиметрови услуги.

Всички 20 изследвани социални предприятия, които са подкрепени по процедура "Развитие на социалното предприемачество" от ОП РЧР 2014-2020, осигуряват работни места на лица от уязвими групи. От тях 18 предоставят и психологическо подпомагане, мотивиране, консултиране, социална интеграция на тези лица. С популяризиране на социалната икономика и социалното предприемачество се ангажират 9 от анализиранияте предприятия. Конкретно посочена насоченост към развитие на региона, в който се осъществява дейността на даденото предприятие, заявява само 1 от изследваните 20. Само 1 социално предприятие конкретно упоменава и реализирането на дейност насочена към други уязвими лица от общността, които не са подкрепени в рамките на социалното предприятие.

Включването в обучения за придобиване на професионална квалификация имат решаваща роля при адаптацията на пазара на труда на лицата от уязвими групи. Такива обучения се реализират в 9 от общо 20 изследвани социални предприятия на територията на област Благоевград. В 4 от социалните предприятия новите работници биват въведени в работния процес с подкрепата на наставници, а 6 от тях разполагат с психолог или социален работник на място, който отговаря за психологическата подкрепа на наетите лица от уязвими групи. В рамките на 5 от социалните предприятия са разкрити и допълнителни центрове и звена за психологическа подкрепа, мотивация и социална интеграция. Стимулирането на социалното включване и възстановяването на изгубени социални умения и навици, чрез осигуряване на условия за личностна и професионална реализация, чрез социална и психологическа подкрепа и професионални, и мотивационни обучения, спомагат за успешната интеграция и реинтеграция на пазара на труда на лицата от уязвимите групи.

Средната продължителност на анализирани проекти за разкриване на нови и подкрепа на съществуващи социални предприятия по ОП РЧР 2014-2020 е приблизително 15 месеца.

В рамките на предходния програмен период на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – 2007-2013г., две от схемите са били насочени към социалното предприемачество: „Социално предприемачество – популяризиране и подкрепа на социални предприятия /Пилотна фаза/“ и „Нови възможности“. Били са подкрепени 77 нови предприятия в сферата на социалната икономика и 87 действащи такива. Към 30.09.2013 г. по програмата 3 681 лица са започнали работа в сферата на социалната икономика.

Подкрепени в рамките на ОП РЧР 2007 – 2013г. са 5 социални предприятия в област Благоевград. Те действат на територията на общините Благоевград, Разлог, Гоце Делчев, Сатовча и Кресна. Три от тях стартират в края на 2009г., а останалите две – в края на 2011г. Размерът на насочените по процедурата средства за разкриване на тези 5 социални предприятия е 1 076 938.32лв. Средно периодът на изпълнението им е около 15 месеца и половина. От стартиралите с подкрепа по процедурата социални предприятия 3 са с основно поле на дейност – озеленяване, 1 – в полето на предоставяне на услуги – „Салон за красота“ и 1 – защитена работилница за изработка на керамични и рисувани

предмети, приложна бижутерия и др. Всички 5 разгледани социални предприятия осигуряват заетост на лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица, а също и оказват психологическа подкрепа на заетите в тях лица от уязвими групи. В проектите на всички социални предприятия има заложено предоставяне на мотивационни обучения и обучения за придобиване на базови социални умения, а 4 от общо 5 заявяват и провеждане на обучения за придобиване на професионална квалификация. Към едно от социалните предприятия е разкрит допълнително и „Център за подкрепа на лица от целевите групи за преход към реалния пазар на труда“.

Типология и примери за социални предприятия в област Благоевград

Финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 е и разработеният от Сдружение на Югозападните общини проект ”SocialNet-BG“⁸. Проектът работи в полза на създаването на мрежа на социални предприятия в Югозападна България и прилагането на иновативни маркетингови стратегии. В рамките му е предложена типология на моделите на социални предприятия в България, според която те са три типа.

Първият обособен модел е насочен към създаване на заетост и развитие на работната сила. При този тип социално предприятие икономическата логика на бизнес начинанието се основава на възможността да се създадат работни места за хора в неравностойно положение. Доста често този модел се свързва с така наречената „защитена заетост“, където социалното предприятие е работодател на хора с увреждания. Трудово-производителните кооперации са едни от най-успешните социални предприятия и едни от най-големите работодатели на хора от уязвимите групи, според изпълнителния директор на Сдружението на Югозападните общини - Любица Томова. Дългогодишната традиция на кооперативното движение в България е над стогодишна. Трудово-производителните кооперации са специализирани в различни дейности – има представители в шивашката промишленост, в производство на хартиени изделия и опаковки и др. Едно от първите

⁸ Сдружение на Югозападните общини (2019) Проект SocialNet-BG, За проекта <http://socialnet-bg.com/index.php/bg/about-project/social-ent>

създадени социални предприятия в област Благоевград се намира в град Банско. В него се изработват хартиени пликосе, които се продават в търговските обекти в курортния град. Предприятието е създадено през 2007г. по европейски проект. След края на финансирането по този проект, то продължава да работи, като днес в него са заети 8 души. Работещите са лица със специфични потребности. Изпълняваната дейност развива у тях фината моторика, дава им възможност да изградят трудови навици и да организират сами финансовите си ресурси. Основната цел на предприятието е да се подобри животът на младите хора, които имат физически и интелектуални затруднения. Служителите на социалното предприятие работят на две смени, като всяка от тях е по 4 часа, а като месечното възнаграждение получават половината от работната заплата.

В „Регистъра на специализираните предприятия и кооперации на и за хора с увреждания“, поддържан от Агенцията за хора с увреждания към МТСП (Министерство на труда и социалната политика), фигурират 4 социални предприятия, които осъществяват своята дейност на територията на област Благоевград. Това са ТПКИ "Антон Попов" в град Петрич, ТПКИ "Рила" - в гр. Благоевград, ТПКИ "Атанас Тешовски"- гр. Гоце Делчев и ПКИ "Георги Казепов" – гр. Сандански. ТПКИ "Антон Попов" изработва плетиво, основно на ишлеме, а също така и опаковки от хартия. Над 50% от персонала на кооперацията са хора с увреждания. Основната дейност ТПКИ "Атанас Тешовски" е шивашка. ПКИ "Георги Казепов" произвежда различни видове опаковки от полиетилен и хартия, а ТПКИ "Рила" извършва основно шивашка дейност, произвеждайки облекла за чуждия и нашия пазар.

Друг модел на социално предприятие е предприемаческият модел, където социалното предприятие се явява посредник между хората в неравностойно положение и пазара. При този модел под формата на трудова терапия хора с увреждания участват в производството на продукти, за които социалното предприятие търси пазар и се ангажира с маркетинг и дистрибуция.

Пример за подобен тип социално предприятие реализира Сдружение с нестопанска цел „Шанс за хора с увреждания“. То е неправителствена организация за осъществяване на дейност в обществена полза, регистрирана през 2003г. Един от проектите на сдружението е изпълнен с подкрепата на ОП РЧР 2007-2013г. на територията на област Благоевград. В рамките на проекта е създадено социално предприятие - защитена

работилница. В работилницата хора от целевите групи – в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица, изработват керамични и рисувани предмети, приложна бижутерия и др. Участниците в целевата група биват разпределяни в 4 групи/ателиета по 8 човека, съобразно техните дарби и възможности. Заниманията се провеждат три пъти седмично, по 2 часа. Работилниците се реализират под методическото ръководство на трудотерапевти, като в заниманията участие взимат и доброволци, които работят заедно с участниците и подпомагат дейността на трудотерапевтите. Всеки готов продукт бива снабден със сертификат за произход, в който е посочено къде и от кого е произведена стоката и обозначава социалната ѝ добавена стойност. Социалното предприятие отговаря за осъществяването и на контакт с потенциални клиенти на продукцията и сключването на търговски договори за доставка.

Третият модел на социално предприятие, който е най-пряко свързан с доставчиците на социални услуги, е моделът за пряка услуга. При този модел социалното предприятие предоставя социални услуги срещу заплащане на външни клиенти, и едновременно с това е доставчик на социални услуги на своите членове, като заплащането става по договор с общината или държавата. Важно е да се отбележи, че при модела за пряка услуга социалното предприятие развива едни и същи услуги, насочени към различни потребители и клиенти. Много често при този модел има и елемент на заетост за хората с увреждания, които участват в предоставянето на социални услуги към клиенти в по-тежко състояние.

През 2011г., с подкрепа по ОП РЧР 2007-2013г., на територията на община Якоруда, област Благоевград, е разкрито ново социално предприятие-обществена трапезария. В него е предвидено да бъдат наети на работа 10 души от уязвими групи. Дейностите, които осъществява социалното предприятие са приготвяне и доставяне по домовете на храна за обяд на 100 човека - жители на общината. Потребители на услугата - приготвяне и доставяне на обяд - биват подбирани по утвърдени критерии. Те са предимно възрастни и самотно живеещи хора, лица с ниски доходи и лица с доказана липса на доход. Социалният ефект от реализирането на дейностите по проекта може да бъде разглеждан в два аспекта: от една страна се осъществява общата цел, която си поставя проектът - да се окаже подкрепа за социално включване на уязвими групи на пазара на труда и повишаване на трудоспособността и продължителността на трудовия им живот, чрез осигуряване на заетост, и от друга страна, се удовлетворява нуждата от подобен тип

социална услуга, тъй като към момента на създаването на социалното предприятие, на територията на общината тя е недостатъчно развита.

Форуми за социално предприемачество в област Благоевград и Югозападния район

През последните 2 години са проведени няколко форуми за социално предприемачество в Благоевград, които инициират диалога за развитието на социалната икономика в региона. В края на 2018 година е проведен форум „Съвременни предизвикателства пред регионалното развитие на социалната икономика“. Той е съвместно организиран от Националния съюз на трудово-производителните кооперации и Министерството на труда и социалната политика (МТСП). Дискусионният форум е бил повод за среща и осъществяване на диалог между експерти от МТСП, представители на местната власт, представители на бизнеса, Сдружението на Югозападните общини (СЮЗО), учебни заведения, неправителствени организации и синдикати. Форумът е послужил като средство за стимулиране на социалните предприятия и кооперации, които предоставят локално своите продукти и услуги.⁹

През настоящата 2019г. са проведени други два форума с фокус върху социалното предприемачество. В края на септември са се състояли Регионален форум „Социално предприемачество“ и изложение на социални предприятия от Югозападна България, организирани от Сдружение на Югозападните общини. Форумът и изложението на социални предприятия са част от дейностите по проект "Моето хоби е моя професия – предоставяне на услуги за интернет бизнеси", изпълняван от СЮЗО и финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020, Приоритетна ос „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“, Процедура „Развитие на социалното предприемачество“. Целта на форума е да се популяризира концепцията за социална икономика и да се подпомогне развитието на социалното предприемачество в Югозападна България. Дискутираните теми обхващат: подобряването на нормативната база, касаеща дейността на социалните предприятия; подпомагането на социалното сближаване в региона; популяризирането на добрия европейски опит в областта на социалното предприемачество и възможностите за прилагането му в България;

⁹[Blagoevgrad.eu](https://www.blagoevgrad.eu) (29.11.2018) Благоевград бе домакин на форум за социално предприемачество <https://www.blagoevgrad.eu/blagoevgrad-domakin-na-forum-za-sotsialno-predpriemachestvo.html>

възможностите за мобилизиране на вътрешни и привличане на външни ресурси за развитие на социалното предприемачество. Участие във форума са взели над петдесет представители на общини и социални предприятия от региона¹⁰.

В края на октомври е проведен и Вторият регионален форум за социално предприемачество – Благоевград. Организатори на събитието са Министерството на труда и социалната политика и Националният съюз на трудово-производителните кооперации, в партньорство с ЮЗУ "Неофит Рилски". Форумът цели разпространяване на добри практики в сферата на социалното предприемачество.¹¹

Реализирани и предстоящи политики в сферата на социалната и солидарна икономика

Към момента, с приемането на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика (ЗПССИ), е дефинирано мястото и ролята на социалните предприятия с ясно изразен ефект върху хората от уязвимите групи и са поставени основите на нормативната рамка, уреждаща правните въпроси, отнасящи се до социалната икономика и социалните предприятия в България. Предстои разработването на двугодишен План за действие по социална икономика (2020-2021 г.), в който да бъдат включени нови мерки и инициативи, развиващи цялостната рамка на политиката по социална и солидарна икономика. Изграден е и Регистър на социалните предприятия към МТСП. „Чрез специална платформа български социални предприемачи ще могат да се свързват с фирми от други страни в Европейския съюз, които се занимават със социална икономика, за да обменят добри практики“¹².

В изпълнение на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика (ЗПССИ) е заложено създаването, регистрирането и поддържането на отличителна сертификатна марка за социалните предприятия. През настоящата 2019г. тя е регистрирана, като с въвеждането ѝ се цели повишаване на осведомеността на

¹⁰ Благоевград Инфо (20.09.2019) Форум "социално предприемачество" в Благоевград
<http://blagoevgrad.info/novini/forum-socialno-predpriemachestvo-v-blagoevgrad>

¹¹ БНР Радио Благоевград (22.10.19) Регионален форум за социално предприемачество в Благоевград
<http://bnr.bg/blagoevgrad/post/101181262/regionalen-forum-za-socialno-predpriemachestvo-v-blagoevgrad>

¹² МТСП (2019) Политиката в областта на социалната и солидарна икономика е сред приоритетите на МТСП
<https://www.mlsp.government.bg/index.php?section=PRESS2&prid=1828&lang=>

заинтересованите страни относно същността, функционирането на социалната икономика и развитие на активна подкрепяща среда за субектите на тази икономика. Социалното предприятие получава безвъзмездно сертификатната марка, след вписване в Регистъра на социалните предприятия, с цел отличаване на продуктите и услугите на социалното предприятие на пазара¹³.

Регистрираните предприятия в регистъра на МТСП за социални предприятия ще имат възможност да кандидатстват по програмите/проектите на МТСП. В новия програмен период на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ отново ще бъдат отделени и насочени средства към подпомагане на развитието на социалната и солидарна икономика в България. Социалните предприятия в България ще имат възможност да кандидатстват за финансова помощ и чрез Фонд „Социална закрила“.

На регионално ниво община Благоевград също така подготвя и наредба за насърчаване и подпомагане на социалното предприемачество.

¹³ МТСП – Социална икономика (2019) Регистрирана сертификатна марка „Продукт на социално предприятие“
<http://seconomy.mlsp.government.bg/page.php?c=4&d=155>

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ МОНИТОРИНГ НА СОЦИАЛНИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД

Анализът предоставя информация относно социалните предприятия в ЕС, страната и по-конкретно разглежда действащите на територията на област Благоевград. Приложен е вторичен анализ на статистически данни от Националния статистически институт, резолюции на Съвета на Европейския съюз, Агенция по заетостта, Регионалната служба по заетостта – Благоевград, Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България и достъпни доклади по темата. За целите на изследването е изготвен и анализ на съдържанието на проектите за подкрепа и разкриване на нови социални предприятия на територията на област Благоевград, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за програмните периоди 2007 – 2013г. и 2014 – 2020г. През типология, използвана от Сдружение на Югозападните общини, са разгледани конкретни примери за различните типове социални предприятия в област Благоевград.

Анализът на социалните предприятия в областта проследява икономическите и социалните им показатели. Икономическите показатели на предприятията представляват интерес като резултат от предприемаческите принципи, процеси и операции, заложен в концепцията на социалното предприемачество и социалната икономика, а социалните – доколкото социалните предприятия имат по дефиниция изразен социален ефект спрямо лица от уязвими групи.

Статистически данни за социалните предприятия в ЕС

Социалната икономика играе важна роля в преобразуването и развитието на съвременните общества, социални системи и икономики, според Съвета на Европейския съюз, като по този начин допринася съществено за икономическото, социалното и човешкото развитие в рамките на Европа и извън нея и допълва действащите социални

режими в много държави членки.¹ Според резолюциите от 19 февруари 2009 г., 20 ноември 2012 г. и 10 септември 2015 г.² социалната и основана на солидарност икономика има съществен принос за цялостно за икономиката на Съюза, като осигурява заетост на над 14 милиона души в ЕС, което представлява около 6,5% от работещите и 10% от предприятията в ЕС. Този сектор се доказва като особено устойчив на икономически и финансови кризи и с потенциал за социални и технологични иновации. Той предоставя условия за създаване на приобщаващи и устойчиви работни места, включвайки на пазара на труда хората от уязвимите групи, като допринася за подобряването на социалната справедливост за всички и намаляването на регионалните и социалните неравенства. Социалната икономика допринася за реализирането на някои ключови цели на ЕС, сред които са постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, качествена заетост, социално сближаване, социални иновации, местно и регионално развитие и опазване на околната среда.

Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика в България

В България социалното предприемачество все още е сравнително ранен етап на развитие, като доскоро социалното предприемачество беше почти нерегламентирано. В сила от 02.05.2019 г. е настоящият „Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика в България“. Основната цел на нормативния акт е правната регламентация на реда и начина, по който ще бъдат разкривани и ще съществуват социалните предприятия. Законът урежда обществените отношения, свързани със социалната и солидарна икономика, видовете субекти и мерките за тяхното насърчаване. Той дава определение на понятията социална и солидарна икономика, социално предприятие и социално предприемачество, към чиято дефиниция ще се придържа настоящият анализ.

ЗПССИ, Чл. 3. Социалната и солидарна икономика е форма на предприемачество, насочено към една или няколко социални

¹ Съвет на Европейския съюз (7 декември 2015 г.) Насърчаване на социалната икономика като основен двигател на икономическото и социалното развитие в Европа

² Комисия по правни въпроси към ЕП (27.6.2018) ДОКЛАД с препоръки към Комисията относно устава за социалните и основаните на солидарност предприятия (2016/2237(INL))

дейности и/или социални цели, осъществявани от предприятия, включително чрез производство на различни стоки или предоставяне на услуги, в сътрудничество с държавните или местните органи или самостоятелно.

(ЗПССИ, Допълнителни разпоредби, § 1., 5.)

"Социално предприятие" е предприятие, което независимо от правноорганизационната си форма има за предмет на дейност производство на стоки или предоставяне на услуги, като съчетава икономически резултати със социални цели, постига измерима, положителна социална добавена стойност, управлява се прозрачно с участието на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения, осъществява своята икономическа дейност, като част от средносписъчния брой на персонала са лица по чл. 7, т. 4 и/или като печалбата преимуществено се разходва за осъществяване на социална дейност и/или социална цел съгласно учредителния договор или устав.

(ЗПССИ, Допълнителни разпоредби, § 1., 6.)

"Социално предприемачество" е форма на предприемачество, която съвместява стопанска дейност с преследването на социални цели, в резултат на което се произвежда социална добавена стойност, определена съгласно методиката по чл. 7, т. 1.

С чл. 7, т. 4 от закона за предприятията на социалната и солидарна икономика се определят уязвимите групи, които биват включени в социалните предприятия. Това са продължително безработни лица, лица до 29-годишна възраст, които нямат преходен професионален опит, безработни лица над 55 години, лица, настанени извън семейството,

хора с трайни увреждания, родителите на деца с трайни увреждания, лица, изтърпели наказание лишаване от свобода за срок, не по-кратък от 5 години, лица със зависимост към алкохол или наркотични вещества, бездомни лица, чужденци, получили закрила в Република България, лица, пострадали от домашно насилие, лица, получили статут на специална закрила по реда на Закона за борба с трафика на хора. Принципите на социалната и солидарна икономика предполагат преимущество на социалните пред икономическите цели, сдружаване в обществена и/или колективна полза, публичност и прозрачност, независимост от органите на държавната власт, участие на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения.

В закона се определят два вида социални предприятия – Клас А – социални предприятия с не по-малко от трима служители с увреждания или от уязвимите групи или инвестиция не по-малко от 7500 лв. от печалбата на конвенционалното предприятие в социални публични цели. Другата категория е Клас А +, в която влизат социални предприятия с минимално изискване от 30 наети служители от уязвимите групи или инвестиция от не по-малко от 75 000 лева от печалбата на конвенционалното предприятие за осъществяване на социална дейност.

Статистически данни за социалните предприятия в България и областна политика

По данни от проведено през 2014 г. статистическо изследване на НСИ, 4800 предприятия в България са се самоопределили като социални предприятия. От тях 2 194 са такива с нестопанска цел и 2 526 - нефинансови предприятия. Икономическите сфери, в които има най-много социални предприятия - търговски дружества и кооперации, според данните от НСИ, са търговията и ремонтът на автомобили и мотоциклети (964 броя) и преработващата промишленост (395 броя). Към 2012г. 2155 от самоопределилите се като социални предприятия са регистрирани като ЮЛНЦ, като само 253 от тях са реализирали печалба от стопанската си дейност. За 2013г. данните сочат, че от 1566 самоопределили се като социални предприятия и регистрирани като ЮЛНЦ, само 197 са реализирали печалба от стопанската си дейност. Броят на заетите в самоопределилите се като социални предприятия надхвърля 36 000 души или малко над 1% от общия брой на заетите през 2017 г., отново според данни на НСИ. В доклад от 2019г. на ЦРЧРРИ

(Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи)³ към МТСП са цитирани неофициални данни, изготвени и предоставени от експерти на НСИ, според които социалните предприятия участват с около 0,8 % от БВП на страната. В управленската програма на правителството за периода 2017-2021г. е заложен количествен индикатор за нарастване на социалната и солидарна икономика до близо 2% от БВП към 2021г.⁴

В „Областната стратегия за регионално развитие на област Благоевград“ за периода 2014 – 2020 година е заложено „намаление на бедността и насърчаване на социалното включване чрез: повишаване на достъпа до образователни, здравни и социални услуги, интеграция на маргинализирани групи и насърчаване на социалните предприятия“. Това е едно от основните направления, в които се насочват действията по комплексната стратегическа цел 2. „Цялостно повишаване качеството на живот на населението в област Благоевград“, с приоритет 2. „Подобряване качеството на живот“. Тази стратегическа цел показва същественото значение за развитието на областта, ориентирано към населението и развитие на човешкия потенциал в областта. В нея са вградени и част от поетите регионални ангажименти по стратегия «Европа 2020».

Статистически данни за нивата на безработица в страната и в област Благоевград

Данните по отношение на развитието на пазара на труд в България показват, че безработицата през последните пет години трайно спада спрямо регистрираните 13 % в края на 2013 г. Трудовата активност и нивата на заетост се увеличават значително през последните няколко години, но това увеличение е неравномерно разпространено сред населението. Тенденциите на пазара на труда са положителни, но като сериозни предизвикателства остават все още високият дял на дълготрайната и младежка безработица, както и ниският процент на заетост сред нискоквалифицираните лица. Лицата от малцинствени групи и тези, които живеят в по-бедни региони и в селски райони също продължават да са изправени пред значителни трудности при намирането на работа.

³ Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи към МТСП (2019) Доклад за цялостна предварителна оценка на въздействието на проект на Правилник за прилагане на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика

⁴ Мярка 154: Формиране на среда, която води до принос от близо 2% в БВП на предприятията от социалната икономика, Програма за управление на Правителството на Р България за периода 2017-2021 г.

Данните от Регионалната служба по заетостта – Благоевград отчитат спад на равнището на безработица за областта със 7.6 % спрямо същия период на предходната 2018 година. Най-осезаемо е намаляла безработицата в общините Белица и Якоруда, където в минали години са отчитани над 50%. Според данните към 30 април равнището на безработица в община Якоруда е 29.2%, а безработните наброяват 1 425 души.⁵

Относителният дял на безработните младежи до 29 години започнали работа през месец септември 2019г. в област Благоевград е 18,1% (при най-нисък за страната в област Смолян с 10,8% и най-висок за Видин– 24,4%). Делът на безработните лица над 55 години започнали работа през същия месец в областта е 19,6 (при най-нисък за гр. София – 14% и най-висок в област Смолян – 30,5%). Хората с увреждания започнали работа през месец септември в област Благоевград представляват относително 5,2%, като в Хасковска област делът им е най-нисък за страната – 2,7%, а в Перник – 10,3%, той е най-висок.⁶

Статистически данни за социалните предприятия в област Благоевград

През 2013 г. с годишна периодичност стартира статистическо изследване на социалните предприятия в България. Изследването се реализира в рамките на проект „Създаване на национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България“, осъществяван от Министерството на труда и социалната политика и партньорите му Национален статистически институт, Централен кооперативен съюз и Агенция за социално подпомагане. Основната цел на статистическото изследване на социалните предприятия в България е да идентифицира предприятията в областта на социалната икономика и да осигури информация по определени показатели за социалните предприятия в страната. Обект на изследването са всички нефинансови предприятия и предприятията с нестопанска цел в страната, които са развивали дейност през съответната отчетна година. Основен източник на информацията са годишните отчети на

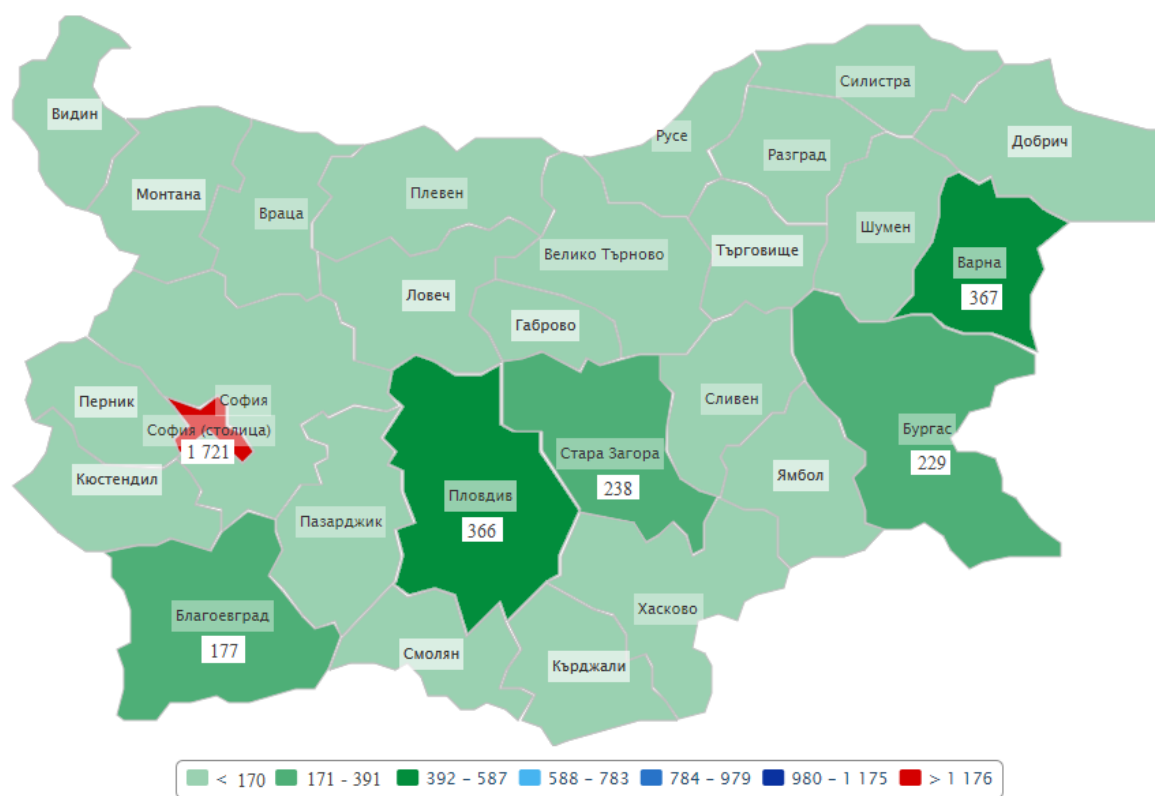
⁵ Дарик Благоевград (18 юни 2019) Безработицата в Пиринско намалява, най-сериозен е спадът в община Белица - <https://dariknews.bg/regioni/blagoevgrad/bezraboticata-v-pirinsko-namaliava-naj-seriozen-e-spadyt-v-obshchina-belica-2172043>

⁶ Агенция по заетостта (септември 2019) Информация за безработицата, активната политика по заетостта и реализацията на ОП „Развитие на човешките ресурси“ през септември 2019 г.

нефинансовите предприятия, съставлящи и несъставлящи баланс и годишният отчет на предприятията с нестопанска цел.⁷

Видимо от данните за 2014г. (най-скорошните публикувани от базата данни на МТСП) Благоевград е сред областите с най-голямо наличие на социални предприятия на територията си. Преди област Благоевград според нивото на развитост на социалната икономика в страната са единствено по-големите градове като София с 1 721 социални предприятия, Варна – 367 и Пловдив – 366, както и Стара Загора – с 238 социални предприятия и Бургас – с 229. Броят на социалните предприятия на територията на област Благоевград към 2014г., според данните на МТСП, е 177 предприятия.

Брой социални предприятия по области (2014)

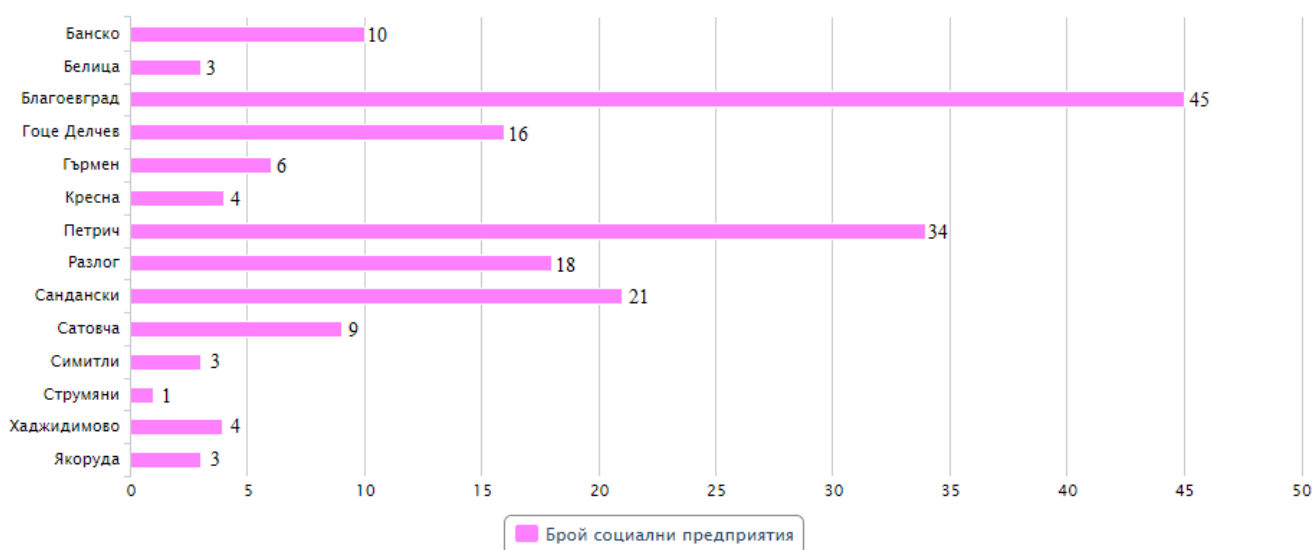
Фигура 1. Брой на социалните предприятия към 2014г. по области в страната

Източник: Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България, <http://bit.ly/368jEV>

⁷ МТСП (2013) Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България <http://seconomy.mlsp.government.bg/db/>

Към 2014г. най-голям брой социални предприятия в областта са отчетени в община Благоевград – 45 предприятия. По-голямо наличие на предприятия, част от социалната и солидарна икономика има и в община Петрич, където те са общо 34. По численост на социалните предприятия на територията им следват общините Сандански – 21, Разлог – 18 и Гоце Делчев – 16.

Брой на социалните предприятия по общини за област Благоевград (2014)

Фигура 2. Брой на социалните предприятия по общини за област Благоевград към 2014г.

Източник: Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България, <http://bit.ly/32U3XM0>

Според данни на Сдружението на Югозападните общини (СЮЗО), интересът към създаване на социални предприятия на територията на област Благоевград нараства през последните години. През 2015г. проучване, направено от СЮЗО, идентифицира 5 функциониращи малки общински социални предприятия на територията на областта, със средна заетост между 3 и 5 човека. В момента, към 2019г., техният брой се увеличава с 19 новосъздадени социални предприятия. От сдружението отдават този растеж в сектора на факта, че социалната икономика е във фокуса на европейските политики, което дава отражение и върху националната политика. В България през последните години се реализира целенасочена национална политика за подкрепа и развитие на социалната и солидарна икономика. Създадени са нормативна рамка и подзаконови нормативни актове

в сферата, предоставени са възможности за национално финансиране, които значително облекчават дейността на социалните предприятия, ежегодно се провеждат форуми, на които социалните предприемачи излагат своята продукция.

Анализ на съдържанието на проектите по ОП РЧР 2007-2013 и ОП РЧР 2014-2020 в област Благоевград

Източниците на финансиране на социалното предприятие са няколко типа - собствен капитал, заеман капитал от банка или друга финансова институция и субсидия, осигурена от държавно финансиране или от международен донор, който подкрепя развитието на социални предприятия. Към настояща дата една от програмите, даващи най-големи възможности за държавно финансиране на социални предприятия, е оперативната програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020. Тя е разработена в съответствие с подкрепяните от Европейския социален фонд дейности и е насочена към областта на трудовата заетост и борбата с бедността и социалното изключване. В рамките ѝ социалното предприемачество е подкрепено от реализирането на процедура "Развитие на социалното предприемачество", част от приоритетна ос №2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване”. Процедурата цели да улесни достъпа до заетост и да осигури подкрепа за социалното включване на уязвими групи чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика.

За целите на настоящото изследване избрахме да направим анализ на съдържанието на 20 проекта, подкрепени по линия на процедура "Развитие на социалното предприемачество" от ОП РЧР 2014-2020, реализирани на територията на област Благоевград. Дейността на изследваните предприятия обхваща 8 от общо 14 общини в областта. Общините, в които са се изпълнявали проекти за създаване и развитие на социални предприятия по ОП РЧР в програмния период 2014 – 2020 г., са Банско (1), Белица (2), Благоевград (8), Гоце Делчев (1), Гърмен (1), Петрич (3), Сатовча (3), Симитли (1). Най-голям брой проекти са реализирани на територията на община Благоевград –

общо 8 проекта за развитие на социалното предприемачество, в Петрич са стартирани 3 нови социални предприятия и в Сатовча – други 3 нови.

Допустими бенефициенти по програмата са социални предприятия, работодатели, специализирани предприятия на хора с увреждания, кооперации на хора с увреждания, общини, райони на общини, доставчици на социални услуги и неправителствени организации. От изследваните 20 случая, според правната си форма 5 са еднолични дружества с ограничена отговорност (ЕООД), 5 – еднолични търговци (ЕТ), 5 – общини, 2 – сдружения, 2 – фондации и 1 - дружество с ограничена отговорност (ООД).

Общият бюджет на процедура "Развитие на социалното предприемачество" е 15 000 000 лв. Кандидатите по нея могат да получат безвъзмездната финансова помощ между 50 000 лв. и 391 166 лв. Общата заложена сума по анализиранияте проекти за създаване и развитие на нови социални предприятия на територията на област Благоевград възлиза на 4 871 159.75лв.

В рамките на изследваните проекти са обхванати 451 безработни лица от уязвими групи, при заложен общ брой в проектите – 403 лица. Допустими целеви групи, определени по процедурата, са хора с увреждания, лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица, представители на различни общности, заети в социалните предприятия, кооперации и специализирани предприятия за хора с увреждания, лица, заети в институции и организации, свързани със социалното предприемачество. Според информацията, поместена в описанията на изследваните случаи 9 от общо 20 социални предприятия осигуряват заетост на безработни лица над 54-годишна възраст, 8 от 20 – на безработни младежи до 29 г. и 7 предприятия таргетират продължително безработни лица като свои потенциални служители. От изследваните предприятия 8 са готови да предложат работно място на хора с увреждания, но същевременно някои от тях задават конкретен брой лица с увреждания, който може да бъде включен като част от общия предвиден брой свободни места за назначаване на представители от уязвимите групи. Общо 3 от предприятията посочват като целева група, която биха назначили на работа, безработни лица самотни родители /осиновители и/или майки/осиновителки с деца до 5 г. възраст, 2 се ориентират към младежи, които напускат домовете за деца лишени от родителска грижа, а 1 заявява готовност са осигури работни места за лица, пострадали от насилие. Останалите уязвими групи лица по смисъла на чл.

7.4. от ЗПССИ, а именно родителите на деца с трайни увреждания, лицата, изтърпели наказание лишаване от свобода за срок, не по-кратък от 5 години, лицата със зависимост към алкохол или наркотични вещества, бездомните лица, чужденците, получили закрила в Република България, лицата, получили статут на специална закрила по реда на Закона за борба с трафика на хора, не са конкретно упоменати като целева група по проектите. Възможно е те да бъдат разбирани като включващи се в общото определение „(други) лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключените лица“, което фигурира в описанията на 8 от общо 20 изследвани предприятия. Разглеждайки обхвата на проектите, спрямо уязвимите групи, определени в чл. 7.4. от ЗПССИ трябва да бъде обърнато внимание на това, че началото на програмния период за изпълнение на настоящия програмен период на ОП РЧР е 2014г., а „Законът за социалните предприятия“ е приет едва в края на 2018г.

Социалните предприятия съществуват и имат място във всички сфери на стопанската дейност - в производството на всякакви стоки и в предоставянето на различни услуги. От анализиранияте 20 социални предприятия, подкрепени чрез ОП РЧР 2014-2020, най-много са тези, които осъществяват шивашки дейности и производство на текстилни изделия – общо 5. Сфера на дейност на 3 от анализиранияте социални предприятия е озеленяването, за 2 - ресторантьорството и производството на кулинарни изделия, 2 работят в полето на търговията и 2 – в това на туризма. Ориентирани към онлайн бизнеси са 2 от изследваните социални предприятия, 1 – към предоставянето на консултантски услуги, а 3 извършват други услуги – поддържане на общинска пералня, автокозметични дейности и почистване, предлагане на таксиметрови услуги.

Всички 20 изследвани социални предприятия, които са подкрепени по процедура "Развитие на социалното предприемачество" от ОП РЧР 2014-2020, осигуряват работни места на лица от уязвими групи. От тях 18 предоставят и психологическо подпомагане, мотивиране, консултиране, социална интеграция на тези лица. С популяризиране на социалната икономика и социалното предприемачество се ангажират 9 от анализиранияте предприятия. Конкретно посочена насоченост към развитие на региона, в който се осъществява дейността на даденото предприятие, заявява само 1 от изследваните 20. Само 1 социално предприятие конкретно упоменава и реализирането на дейност насочена към други уязвими лица от общността, които не са подкрепени в рамките на социалното предприятие.

Включването в обучения за придобиване на професионална квалификация имат решаваща роля при адаптацията на пазара на труда на лицата от уязвими групи. Такива обучения се реализират в 9 от общо 20 изследвани социални предприятия на територията на област Благоевград. В 4 от социалните предприятия новите работници биват въведени в работния процес с подкрепата на наставници, а 6 от тях разполагат с психолог или социален работник на място, който отговаря за психологическата подкрепа на наетите лица от уязвими групи. В рамките на 5 от социалните предприятия са разкрити и допълнителни центрове и звена за психологическа подкрепа, мотивация и социална интеграция. Стимулирането на социалното включване и възстановяването на изгубени социални умения и навици, чрез осигуряване на условия за личностна и професионална реализация, чрез социална и психологическа подкрепа и професионални, и мотивационни обучения, спомагат за успешната интеграция и реинтеграция на пазара на труда на лицата от уязвимите групи.

Средната продължителност на анализирани проекти за разкриване на нови и подкрепа на съществуващи социални предприятия по ОП РЧР 2014-2020 е приблизително 15 месеца.

В рамките на предходния програмен период на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – 2007-2013г., две от схемите са били насочени към социалното предприемачество: „Социално предприемачество – популяризиране и подкрепа на социални предприятия /Пилотна фаза/“ и „Нови възможности“. Били са подкрепени 77 нови предприятия в сферата на социалната икономика и 87 действащи такива. Към 30.09.2013 г. по програмата 3 681 лица са започнали работа в сферата на социалната икономика.

Подкрепени в рамките на ОП РЧР 2007 – 2013г. са 5 социални предприятия в област Благоевград. Те действат на територията на общините Благоевград, Разлог, Гоце Делчев, Сатовча и Кресна. Три от тях стартират в края на 2009г., а останалите две – в края на 2011г. Размерът на насочените по процедурата средства за разкриване на тези 5 социални предприятия е 1 076 938.32лв. Средно периодът на изпълнението им е около 15 месеца и половина. От стартиралите с подкрепа по процедурата социални предприятия 3 са с основно поле на дейност – озеленяване, 1 – в полето на предоставяне на услуги – „Салон за красота“ и 1 – защитена работилница за изработка на керамични и рисувани

предмети, приложна бижутерия и др. Всички 5 разгледани социални предприятия осигуряват заетост на лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица, а също и оказват психологическа подкрепа на заетите в тях лица от уязвими групи. В проектите на всички социални предприятия има заложено предоставяне на мотивационни обучения и обучения за придобиване на базови социални умения, а 4 от общо 5 заявяват и провеждане на обучения за придобиване на професионална квалификация. Към едно от социалните предприятия е разкрит допълнително и „Център за подкрепа на лица от целевите групи за преход към реалния пазар на труда“.

Типология и примери за социални предприятия в област Благоевград

Финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 е и разработеният от Сдружение на Югозападните общини проект ”SocialNet-BG“⁸. Проектът работи в полза на създаването на мрежа на социални предприятия в Югозападна България и прилагането на иновативни маркетингови стратегии. В рамките му е предложена типология на моделите на социални предприятия в България, според която те са три типа.

Първият обособен модел е насочен към създаване на заетост и развитие на работната сила. При този тип социално предприятие икономическата логика на бизнес начинанието се основава на възможността да се създадат работни места за хора в неравностойно положение. Доста често този модел се свързва с така наречената „защитена заетост“, където социалното предприятие е работодател на хора с увреждания. Трудово-производителните кооперации са едни от най-успешните социални предприятия и едни от най-големите работодатели на хора от уязвимите групи, според изпълнителния директор на Сдружението на Югозападните общини - Любица Томова. Дългогодишната традиция на кооперативното движение в България е над стогодишна. Трудово-производителните кооперации са специализирани в различни дейности – има представители в шивашката промишленост, в производство на хартиени изделия и опаковки и др. Едно от първите

⁸ Сдружение на Югозападните общини (2019) Проект SocialNet-BG, За проекта <http://socialnet-bg.com/index.php/bg/about-project/social-ent>

създадени социални предприятия в област Благоевград се намира в град Банско. В него се изработват хартиени пликосе, които се продават в търговските обекти в курортния град. Предприятието е създадено през 2007г. по европейски проект. След края на финансирането по този проект, то продължава да работи, като днес в него са заети 8 души. Работещите са лица със специфични потребности. Изпълняваната дейност развива у тях фината моторика, дава им възможност да изградят трудови навици и да организират сами финансовите си ресурси. Основната цел на предприятието е да се подобри животът на младите хора, които имат физически и интелектуални затруднения. Служителите на социалното предприятие работят на две смени, като всяка от тях е по 4 часа, а като месечното възнаграждение получават половината от работната заплата.

В „Регистъра на специализираните предприятия и кооперации на и за хора с увреждания“, поддържан от Агенцията за хора с увреждания към МТСП (Министерство на труда и социалната политика), фигурират 4 социални предприятия, които осъществяват своята дейност на територията на област Благоевград. Това са ТПКИ "Антон Попов" в град Петрич, ТПКИ "Рила" - в гр. Благоевград, ТПКИ "Атанас Тешовски"- гр. Гоце Делчев и ПКИ "Георги Казепов" – гр. Сандански. ТПКИ "Антон Попов" изработва плетиво, основно на ишлеме, а също така и опаковки от хартия. Над 50% от персонала на кооперацията са хора с увреждания. Основната дейност ТПКИ "Атанас Тешовски" е шивашка. ПКИ "Георги Казепов" произвежда различни видове опаковки от полиетилен и хартия, а ТПКИ "Рила" извършва основно шивашка дейност, произвеждайки облекла за чуждия и нашия пазар.

Друг модел на социално предприятие е предприемаческият модел, където социалното предприятие се явява посредник между хората в неравностойно положение и пазара. При този модел под формата на трудова терапия хора с увреждания участват в производството на продукти, за които социалното предприятие търси пазар и се ангажира с маркетинг и дистрибуция.

Пример за подобен тип социално предприятие реализира Сдружение с нестопанска цел „Шанс за хора с увреждания“. То е неправителствена организация за осъществяване на дейност в обществена полза, регистрирана през 2003г. Един от проектите на сдружението е изпълнен с подкрепата на ОП РЧР 2007-2013г. на територията на област Благоевград. В рамките на проекта е създадено социално предприятие - защитена

работилница. В работилницата хора от целевите групи – в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица, изработват керамични и рисувани предмети, приложна бижутерия и др. Участниците в целевата група биват разпределяни в 4 групи/ателиета по 8 човека, съобразно техните дарби и възможности. Заниманията се провеждат три пъти седмично, по 2 часа. Работилниците се реализират под методическото ръководство на трудотерапевти, като в заниманията участие взимат и доброволци, които работят заедно с участниците и подпомагат дейността на трудотерапевтите. Всеки готов продукт бива снабден със сертификат за произход, в който е посочено къде и от кого е произведена стоката и обозначава социалната ѝ добавена стойност. Социалното предприятие отговаря за осъществяването и на контакт с потенциални клиенти на продукцията и сключването на търговски договори за доставка.

Третият модел на социално предприятие, който е най-пряко свързан с доставчиците на социални услуги, е моделът за пряка услуга. При този модел социалното предприятие предоставя социални услуги срещу заплащане на външни клиенти, и едновременно с това е доставчик на социални услуги на своите членове, като заплащането става по договор с общината или държавата. Важно е да се отбележи, че при модела за пряка услуга социалното предприятие развива едни и същи услуги, насочени към различни потребители и клиенти. Много често при този модел има и елемент на заетост за хората с увреждания, които участват в предоставянето на социални услуги към клиенти в по-тежко състояние.

През 2011г., с подкрепа по ОП РЧР 2007-2013г., на територията на община Якоруда, област Благоевград, е разкрито ново социално предприятие-обществена трапезария. В него е предвидено да бъдат наети на работа 10 души от уязвими групи. Дейностите, които осъществява социалното предприятие са приготвяне и доставяне по домовете на храна за обяд на 100 човека - жители на общината. Потребители на услугата - приготвяне и доставяне на обяд - биват подбирани по утвърдени критерии. Те са предимно възрастни и самотно живеещи хора, лица с ниски доходи и лица с доказана липса на доход. Социалният ефект от реализирането на дейностите по проекта може да бъде разглеждан в два аспекта: от една страна се осъществява общата цел, която си поставя проектът - да се окаже подкрепа за социално включване на уязвими групи на пазара на труда и повишаване на трудоспособността и продължителността на трудовия им живот, чрез осигуряване на заетост, и от друга страна, се удовлетворява нуждата от подобен тип

социална услуга, тъй като към момента на създаването на социалното предприятие, на територията на общината тя е недостатъчно развита.

Форуми за социално предприемачество в област Благоевград и Югозападния район

През последните 2 години са проведени няколко форуми за социално предприемачество в Благоевград, които инициират диалога за развитието на социалната икономика в региона. В края на 2018 година е проведен форум „Съвременни предизвикателства пред регионалното развитие на социалната икономика“. Той е съвместно организиран от Националния съюз на трудово-производителните кооперации и Министерството на труда и социалната политика (МТСП). Дискусионният форум е бил повод за среща и осъществяване на диалог между експерти от МТСП, представители на местната власт, представители на бизнеса, Сдружението на Югозападните общини (СЮЗО), учебни заведения, неправителствени организации и синдикати. Форумът е послужил като средство за стимулиране на социалните предприятия и кооперации, които предоставят локално своите продукти и услуги.⁹

През настоящата 2019г. са проведени други два форума с фокус върху социалното предприемачество. В края на септември са се състояли Регионален форум „Социално предприемачество“ и изложение на социални предприятия от Югозападна България, организирани от Сдружение на Югозападните общини. Форумът и изложението на социални предприятия са част от дейностите по проект "Моето хоби е моя професия – предоставяне на услуги за интернет бизнеси", изпълняван от СЮЗО и финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020, Приоритетна ос „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“, Процедура „Развитие на социалното предприемачество“. Целта на форума е да се популяризира концепцията за социална икономика и да се подпомогне развитието на социалното предприемачество в Югозападна България. Дискутираните теми обхващат: подобряването на нормативната база, касаеща дейността на социалните предприятия; подпомагането на социалното сближаване в региона; популяризирането на добрия европейски опит в областта на социалното предприемачество и възможностите за прилагането му в България;

⁹[Blagoevgrad.eu](https://www.blagoevgrad.eu) (29.11.2018) Благоевград бе домакин на форум за социално предприемачество <https://www.blagoevgrad.eu/blagoevgrad-domakin-na-forum-za-sotsialno-predpriemachestvo.html>

възможностите за мобилизиране на вътрешни и привличане на външни ресурси за развитие на социалното предприемачество. Участие във форума са взели над петдесет представители на общини и социални предприятия от региона¹⁰.

В края на октомври е проведен и Вторият регионален форум за социално предприемачество – Благоевград. Организатори на събитието са Министерството на труда и социалната политика и Националният съюз на трудово-производителните кооперации, в партньорство с ЮЗУ "Неофит Рилски". Форумът цели разпространяване на добри практики в сферата на социалното предприемачество.¹¹

Реализирани и предстоящи политики в сферата на социалната и солидарна икономика

Към момента, с приемането на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика (ЗПССИ), е дефинирано мястото и ролята на социалните предприятия с ясно изразен ефект върху хората от уязвимите групи и са поставени основите на нормативната рамка, уреждаща правните въпроси, отнасящи се до социалната икономика и социалните предприятия в България. Предстои разработването на двугодишен План за действие по социална икономика (2020-2021 г.), в който да бъдат включени нови мерки и инициативи, развиващи цялостната рамка на политиката по социална и солидарна икономика. Изграден е и Регистър на социалните предприятия към МТСП. „Чрез специална платформа български социални предприемачи ще могат да се свързват с фирми от други страни в Европейския съюз, които се занимават със социална икономика, за да обменят добри практики“¹².

В изпълнение на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика (ЗПССИ) е заложено създаването, регистрирането и поддържането на отличителна сертификатна марка за социалните предприятия. През настоящата 2019г. тя е регистрирана, като с въвеждането ѝ се цели повишаване на осведомеността на

¹⁰ Благоевград Инфо (20.09.2019) Форум "социално предприемачество" в Благоевград
<http://blagoevgrad.info/novini/forum-socialno-predpriemachestvo-v-blagoevgrad>

¹¹ БНР Радио Благоевград (22.10.19) Регионален форум за социално предприемачество в Благоевград
<http://bnr.bg/blagoevgrad/post/101181262/regionalen-forum-za-socialno-predpriemachestvo-v-blagoevgrad>

¹² МТСП (2019) Политиката в областта на социалната и солидарна икономика е сред приоритетите на МТСП
<https://www.mlsp.government.bg/index.php?section=PRESS2&prid=1828&lang=>

заинтересованите страни относно същността, функционирането на социалната икономика и развитие на активна подкрепяща среда за субектите на тази икономика. Социалното предприятие получава безвъзмездно сертификатната марка, след вписване в Регистъра на социалните предприятия, с цел отличаване на продуктите и услугите на социалното предприятие на пазара¹³.

Регистрираните предприятия в регистъра на МТСП за социални предприятия ще имат възможност да кандидатстват по програмите/проектите на МТСП. В новия програмен период на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ отново ще бъдат отделени и насочени средства към подпомагане на развитието на социалната и солидарна икономика в България. Социалните предприятия в България ще имат възможност да кандидатстват за финансова помощ и чрез Фонд „Социална закрила“.

На регионално ниво община Благоевград също така подготвя и наредба за насърчаване и подпомагане на социалното предприемачество.

¹³ МТСП – Социална икономика (2019) Регистрирана сертификатна марка „Продукт на социално предприятие“
<http://seconomy.mlsp.government.bg/page.php?c=4&d=155>

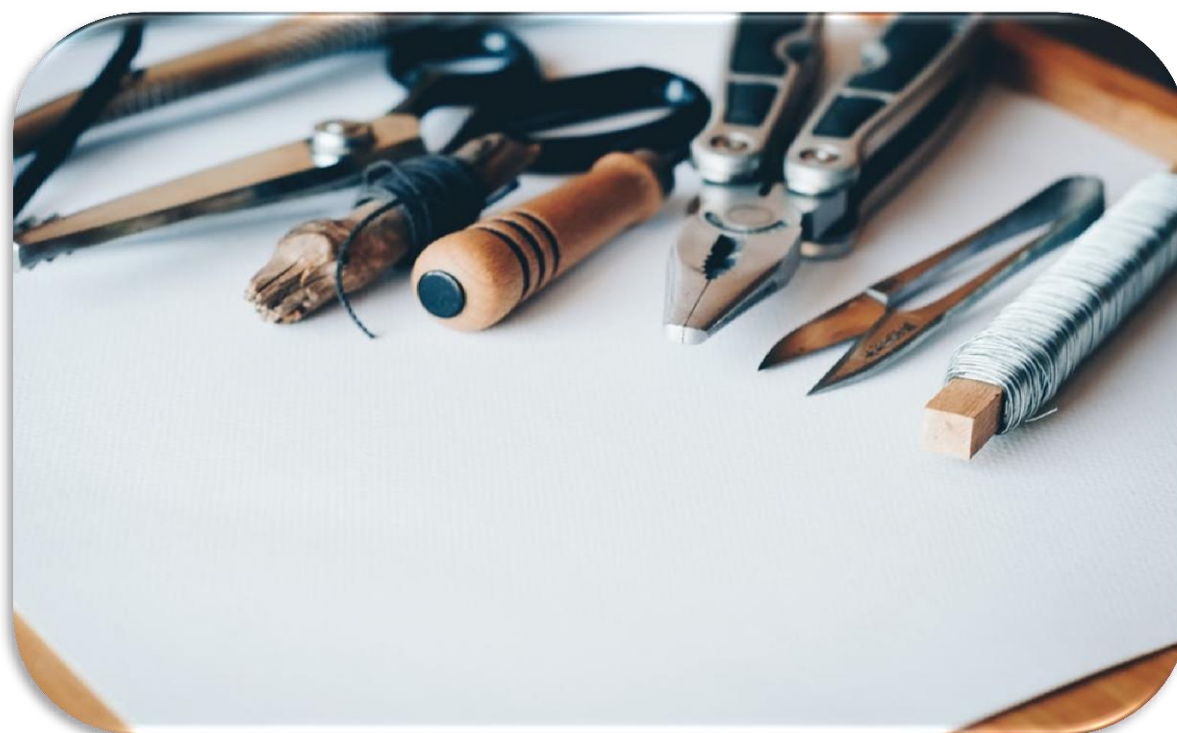
Interreg Greece-Bulgaria

Action Plan for Social Entrepreneurship

European Regional Development Fund

Въпросник

за измерване на потенциала за развитие на социална
икономика и оценка на нуждите на социалните предприятия
в община Якоруда

Ноември, 2019 г.

Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014-2020.

Тази методология е направена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014-2020. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на Община Якоруда и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз, на страните-участници в Програмата, на Управляващия орган или на Съвместния технически секретариат.

The contents of this study are sole responsibility of Municipality of Yakoruda and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries, the Managing Authority and the Joint Secretariat

Въпросник за измерване на потенциала за развитие на социална икономика и оценка на нуждите на социалните предприятия в община Якоруда

1. Каква е връзката Ви с община Якоруда?

1. Живея в общината
2. Живея в област Благоевград, но съм от община Якоруда
3. Живея в България, но семейните ми корени са от община Якоруда
4. Живея в чужбина, но семейните ми корени са от община Якоруда
5. Изследовател съм и се занимавам с проблемите на региона
6. Друго

2. Кои според Вас са най-големите социални проблеми в община Якоруда? /Моля, посочете до три отговора/

1. Бедността и социалното неравенство
2. Социалното изключване на уязвимите групи, в т.ч. липсата на достъпна среда за хората с увреждания
3. Намиране на работа на безработни с трайни увреждания в трудоспособна възраст
4. Ограничената възможност за работа на членовете на семействата на децата/лицата с увреждания
5. Демографската криза
6. Неработещите и неучещите млади хора
7. Развитие на центрове за обучение и преквалификация за възрастни
8. Осигуряването на възможност за достойно старееене
9. Успешната интеграция в обществото на деца, израснали в домовете за деца, лишени от родителска грижа
10. Преодоляването на проблема с децата с проблемно и агресивно поведение
11. Бездомните хора
12. Друго, моля посочете: _____

3. В каква степен желаете да допринесете за подобряването на социалната среда в района, в който живеете? /Моля, посочете един отговор/

1. Изобщо не желая
2. Желая в много малка степен
3. Желая в известна степен
4. Желая в голяма степен

4. В момента имате ли платена работа? /Моля, посочете един отговор/

1. Да, наето лице съм (работя по трудов или граждански договор)
2. Да, самонаето лице съм (свободна професия, предприемач и т.н.)
3. Не, учащ съм
4. Не работя, но съм регистриран в Бюрото по труда
5. Не работя и нямам регистрация в Бюрото по труда
6. Не работя по здравословни причини
7. Не, пенсионер съм
8. Не работя, тъй като се грижа за болен член от семейството

5. Позицията, която заемате в момента (или последно сте заемали) изисква (е изисквала) /Моля, посочете един отговор/

1. Квалификацията, която притежавам
2. По-ниска квалификация от тази, която притежавам
3. По-висока квалификация от тази, която притежавам
4. Никога не съм работил

6. Кои са трудностите, които лично Вие срещате на пазара на труда при търсенето на работа? /Моля, посочете повече от един отговор/

1. Липса на свободни позиции, съответстващи на квалификацията ми
2. Ниско заплащане
3. Липса на сигурност на работното място
4. Ограничена възможност за гъвкаво работно време
5. Ограничени възможности за работа от вкъщи
6. Липса на обучение на работното място
7. Лоши условия на работното място
8. Друго, моля посочете: _____

7. В момента учите ли? /Моля, посочете един отговор/

1. Да, в училище
2. Да, за бакалавър
3. Да, за магистър
4. Да, за доктор/PhD
5. Не

8. Каква е вашата най-висока степен на завършено образование? /Моля, посочете един отговор/

1. Без образование	6. Полувисше
2. Начално	7. Висше - бакалавър
3. Основно	8. Висше - магистър
4. Средно общо	9. Висше – доктор
5. Средно специално	

9. Каква е професионалната Ви квалификация:

10. Колко години професионален опит имате по специалността? (Опитът по специалността не винаги съвпада с продължителността на трудовия стаж. Ако нямате никакъв опит по специалността си, моля отбележете с 0)

_____ години

11. Били ли сте някога доброволец, участвали ли сте в доброволчески организации и кампании?

1. Да
2. Не

- 12. Има ли във Вашето семейство лица, които са били доброволци или са участвали в доброволчески организации и кампании?**
1. Да
- 13. Имате ли приятели, които са били доброволци или са участвали в доброволчески организации и кампании?**
1. Да
 2. Не
- 14. Бихте ли били доброволец в бъдещи доброволчески кампании?**
1. Да
 2. Не
- 15. Какво е Вашето мнение за доброволческите кампании? /Моля, посочете един отговор/**
1. Положително – те допринасят значително за решаване на социално-икономически проблеми
 2. По-скоро положително – те реално имат положителен ефект в дадени ситуации и развиват гражданското общество
 3. По-скоро отрицателно – те реално нямат значителен ефект в дадени ситуации и нямат голям ефект върху развитието на гражданското общество
 4. Отрицателно – те не могат да имат значителен и устойчив ефект за преодоляването на социално-икономическите проблеми
 5. Друго, моля посочете: _____
- 16. Имате ли приятели, които имат собствен бизнес или работят за себе си?**
1. Да
 2. Не
- 17. А имате ли приятели, които работят в социално-насочени организации, предприятия или са ангажирани със социални каузи?**
1. Да
 2. Не
- 18. Има ли във Вашето семейство лица, които имат собствен бизнес или работят за себе си?**
1. Да
 2. Не
- 19. А има ли във Вашето семейство лица, които работят в социално-насочени организации, предприятия или са ангажирани със социални каузи?**
1. Да
 2. Не
- 20. Работили ли сте някога за себе си? (като самонает, на свободна професия, като едноличен търговец и т.н.)**
1. Да
 2. Не
- 21. А Вие лично, работили ли сте в социално-насочени организации, предприятия и били ли сте ангажиран(а) със социални каузи?**
1. Да
 2. Не

22. Имате ли свои собствени бизнес идеи?

1. Да
2. Не

23. Бихте ли определили в каква степен желаете да стартирате собствен бизнес или да започнете да работите като самонаето лице? /Моля, посочете един отговор/

1. Изобщо не желая
2. Желя в много малка степен
3. Желя в известна степен
4. Желя в голяма степен
5. Вече работя за себе си: стартирах собствен бизнес и/или работя като самонаето лице

24. Имате ли идеи, свързани с подобряването на социалната среда и положението на уязвимите социални групи?

1. Да
2. Не

25. Бихте ли стартирали собствен бизнес, свързан със социални каузи? /Моля, посочете един отговор/

1. Изобщо не желая
2. Желя в много малка степен
3. Желя в известна степен
4. Желя в голяма степен
5. Вече съм стартирал собствен бизнес, свързан със социални каузи

26. Колко години опит в предприемачеството имате? _____ (ако нямате такъв опит, моля посочете 0)**27. Ако вече имате собствен бизнес, как бихте оценили развитието на бизнеса към момента?**

1. Успешен
2. По-скоро успешен
3. По-скоро неуспешен
4. Неуспешен
5. Не мога да преценя
6. Нямам собствен бизнес

28. Ако вече имате собствен бизнес, в каква степен сте склонен да стартирате допълнителни дейности, които да са социално-ориентирани?

1. В много голяма степен
2. В известна степен
3. В много малка степен
4. Изобщо не съм склонен да стартирам допълнителни социално-ориентирани дейности
5. Нямам собствен бизнес

29. Купували ли сте стоки, които са изработени от социални предприятия (хранителни продукти, сувенири, мартеници, картички и др.)?

1. Да
2. Не
3. Не зная

30. Бихте ли закупили стока, изработена от социално предприятие? /Моля, посочете един отговор/

1. Да, винаги бих предпочел такъв тип стоки пред останалите
2. По скоро да – стига да е достатъчно качествена
3. По скоро не – само ако нямам друг избор
4. Не, предпочитам да купувам утвърдени марки и стоки, произведени в чужбина

31. Запознат ли сте с идеите за социално предприемачество и социално предприятие?

1. Не
2. По-скоро не
3. По-скоро да
4. Да

32. Бихте ли участвали в обучителни курсове по социално предприемачество?

1. Да, независимо дали са безплатни или платени
2. Да, но само ако са безплатни
3. Не

33. В каква степен са развити у вас следните компетентности? Моля използвайте шестобалната система, където 2 е слаб, а 6 – отличен.

		2	3	4	5	6
1	Понятията за социално предприемачество и социални иновации. социални проблеми, неудовлетворени нужди и възможности					
2	Бизнес мениджмънт					
3	Управление на социално предприятие					
4	Правна рамка в България					
5	Разработване на бизнес идея в сферата на социалното предприемачество					
6	Социален маркетинг					
7	Набиране на средства					
8	Разработване на бизнес план за социално предприятие					
9	Реализация на социални проекти и положително социално въздействие					

34. Моля посочете пол:

1. Мъж
2. Жена

35. Каква е вашата възраст в навършени години? _____**36. Към коя етническа група принадлежите?**

1. Българска
2. Турска
3. Ромска
4. Друга (моля, посочете.....)

37. Какво е вашето семейно положение: /Моля, посочете един отговор/

1. Неомъжена /неженен
2. Семейна/ семейна или живеещ/а заедно без брак
3. Разведен/а / разделен/а
4. Вдовец/ вдовица

38. Моля посочете колко деца имате:

_____ деца

39. Има ли във Вашето семейство деца или лица с увреждания?

1. Да
2. Не

40. Приблизително, какъв беше доходът на Вашето семейство/домакинство през миналия месец? /Моля, посочете един отговор/

1. По-нисък от 200 лева
2. Между 200 и 399 лева
3. Между 400 и 599 лева
4. Между 600 и 799 лева
5. Между 800 и 999 лева
6. Между 1000 и 1500 лева
7. Над 1500 лева
8. Друго, моля посочете: _____